

Databáze nejčastěji řešených problémů seniorů ve vybraných oblastech

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

ASOCIACE
OBČANSKÝCH
PORADEN

Zpracováno: listopad 2024

Materiál vznikl v rámci projektu „Poradenství a podpora seniorů v oblasti ochrany jejich lidských práv v roce 2022“, který realizuje Asociace občanských poraden za podpory Ministerstva práce a sociálních věcí ČR z dotačního programu „Podpora veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností“.

Obsah

EXEKUCE NA MAJETEK.....	5
Příčiny exekucí u starších osob	5
Cesta do exekuce	5
Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí u soudu	6
Návrh na zahájení exekuce	6
Průběh exekuce	6
Způsoby provedení exekuce.....	7
Příjmy nepodléhající exekuci.....	8
Nezabavitelná částka	8
Skončení exekuce	9
Základy obrany proti exekuci.....	9
INSOLVENCE A ODDLUŽENÍ	11
Vstup do oddlužení	11
Insolvenční návrh.....	12
Posouzení insolvenčního návrhu soudem	12
Formy oddlužení	13
Novinky v oddlužení od října 2024.....	14
SENIORŮ A SPOTŘEBITELSKÉ ÚVĚRY	16
Půjčky a úvěry.....	16
Spotřebitelské úvěry	16
Nebankovní společnosti	17
Seniorská hypotéka.....	17
Povinnosti poskytovatele spotřebitelského úvěru:	18
Práva spotřebitele u spotřebitelského úvěru	19
Pár rad závěrem	19
SENIORŮ A VÝDĚLEČNÁ ČINNOST	21
DŮCHODY A DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ.....	23
Dávky důchodového pojištění	23
Starobní důchod	23
Věk odchodu do starobního důchodu.....	23
Potřebná doba pojištění	24
Výše starobního důchodu.....	25

Předčasný starobní důchod.....	26
Žádost o přiznání starobního důchodu	26
Vdovský důchod	26
Nárok na vdovský důchod	27
Výše vdovského důchodu.....	27
Doba trvání nároku na vdovský důchod	28
Žádost o přiznání vdovského důchodu	28
Základní změny v důchodech od roku 2025	28
NĚKTERÉ FORMY SOCIÁLNÍ POMOCI	31
Příspěvek na zvláštní pomůcku	31
Příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení motorového vozidla	32
Příspěvek na zvláštní pomůcku na pořízení svislé zdvihací plošiny, šikmé zvedací plošiny, schodišťové sedačky nebo stropního zvedacího systému	32
Příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení vodícího psa	33
Výše příspěvku na zvláštní pomůcku	33
Povinnost vrátit příspěvek na zvláštní pomůcku	34
Žádost o příspěvek na zvláštní pomůcku	34
Příspěvek na mobilitu	35
Výše příspěvku na mobilitu.....	35
Žádost o příspěvek na mobilitu	35
Příspěvek na bydlení	37
Příjmy rodiny a náklady na bydlení	37
Náklady na bydlení	38
Normativní náklady.....	38
Náležitosti žádosti	39
Doplatek na bydlení	39
Výše doplatku na bydlení.....	39
Žádost o doplatek na bydlení.....	40
SENIORŮ A VYŽIVOVACÍ POVINNOST	41
Vyživovací povinnost mezi příbuznými.....	41
Změna a zánik vyživovací povinnosti	42
Výživné prarodičů vůči vnukům.....	43
DAROVACÍ SMLOUVA	45
ZÁKLADNÍ INFORMACE K DĚDICKÉMU PRÁVU	48

Závěť	49
Dědická smlouva.....	50
Dědění ze zákona	50
Spory o dědické právo.....	51
Zdroj informací:	53

EXEKUCE NA MAJETEK

V současné době se v České republice nachází více než 600 tisíc osob v exekuci. Mezi nimi je bohužel i mnoho seniorů, kteří si často v této nelehké životní situaci nevědí rady. Dle údajů České správy sociálního zabezpečení je exekucí postiženo téměř 44 tisíc starobních důchodců. Stejně tak se i ve vyšším věku můžeme ocitnout v pozici věřitele. Jak tedy vlastně k exekuci dojde a jak celý proces probíhá?

Příčiny exekucí u starších osob

Do nepříjemné životní situace, kterou postižení exekucí bezpochyby je, se můžeme dostat nejrůznějšími způsoby. Mezi nejčastější z nich patří:

- **dluhy z minulosti** – některé dluhy si sebou neseme z dřívějších období a dostihnou nás až v seniorském věku, kdy se s nimi musíme obtížně vypořádat;
- **pomoc příbuzným a známým** – jak se říká, cesta do pekla je dlážděna dobrými úmysly a snaha pomoci dětem, dalším příbuzným a známým může vyústit až v exekuci;
- **nedostatečný příjem** – s vyšším věkem zpravidla přicházejí nižší příjmy. Ne každý důchodce má možnost pracovat a přivydělat si k důchodu. Častým problémem je nepříznivý zdravotní stav. Důchod někdy sotva stačí na pokrytí životních nákladů. Mohou pak také vznikat dluhy, které se nedaří splácet;
- **nízká finanční gramotnost** – pro některé seniory je obtížné naplánovat si svůj rozpočet a ten dodržovat. Mohou se nechat zlákat k nejrůznějším půjčkám, které potom nemohou splácet a dostávají se do dluhové pasti.

Cesta do exekuce

Na začátku je vždy **dluh**, který se nám nepodaří zaplatit včas tomu, u koho jsme si půjčili neboli **u věřitele**. Ten nám jako svému dlužníkovi nejdříve nejspíš zašle několik upomínek a poté i předžalobní výzvu.

Jestliže jsme ale se splácením dluhu v prodlení a věřitel si s námi neví rady, může se obrátit na soud. Následně je v nalézacím řízení vydán **rozsudek**, který potvrdí existenci dluhu a **uloží nám povinnost dluh v určité lhůtě zaplatit**.

Když tato lhůta marně uplyne, stane se z rozsudku **tzv. exekuční titul**. Exekuční titul již umožňuje věřiteli obrátit se na soud a požádat o nařízení exekuce na majetek dlužníka.

V některých případech může mít věřitel v ruce i **jiný exekuční titul než rozsudek soudu** např. notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, rozhodčí nález, schválený smír, platební rozkaz, rozhodnutí orgánu veřejné správy ve věcech daní a poplatků, rozhodnutí a výkaz nedoplatků ve věcech sociálního zabezpečení a nemocenského pojištění a jiné.

Postihnout majetek dlužníka ale nemůže věřitel podle svého uvážení. Mohou tak učinit pouze orgány veřejné moci, které k tomu mají oprávnění ze zákona.

Patří sem:

- **příslušný soud** – provádí soudní výkon rozhodnutí
- **exekutor** – provádí exekuci
- **správní orgány** – provádí správní a daňovou exekuci

Záleží na věřiteli, zda se obrátí na soud a bude dluh vymáhat v rámci soudního výkonu rozhodnutí nebo na soudního exekutora.

Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí u soudu

Obrátit se na soud může být pro věřitele **příznivější z hlediska vynaložených nákladů**, ale pouze v případě, že je **dobře obeznámen se situací dlužníka** a má informace o tom, že je dlužník skutečně schopen dluh uhradit a z jakých prostředků. Návrh na zahájení výkonu rozhodnutí se podává k příslušnému okresnímu soudu, kterým je až na výjimky obecný soud dlužníka. Když **soud návrhu vyhoví**, rozhodne usnesením a následně **své rozhodnutí sám provede**.

Soud na rozdíl od soudního exekutora aktivně nedohledává majetek dlužníka. Věřitel také musí navrhnout, jakým způsobem se má výkon rozhodnutí provést (např. jaký příjem povinného má být postižen). Může přitom navrhnout pouze jeden způsob provedení exekuce.

Návrh na zahájení exekuce

Věřitel se může obrátit s návrhem na zahájení exekuce **i na soudního exekutora neboli exekutora**. Exekuce je zahájena v okamžiku, kdy je návrh na zahájení exekuce doručen exekutorovi.

Výběr exekutora je na věřiteli a výhodou je v tomto případě to, že **exekutor může provádět exekuci více způsoby**. Má možnost vydávat současně více exekučních příkazů a věřitel není nucen sám dohledávat majetek dlužníka.

Věřitel se v exekuci označuje jako **oprávněný** a dlužník jako **povinný**.

Průběh exekuce

Samotná exekuce probíhá v několika etapách:

- **zahájení exekuce** – exekutor obdrží exekuční návrh, obrátí se na soud a požádá o pověření vedením exekuce. Výjimkou jsou případy, kdy exekutor návrh zamítne nebo zastaví exekuční řízení;
- **zjišťování majetku povinného exekutorem** – v této fázi ještě povinný o nařízené exekuci neví a exekutor vydává exekuční příkazy, kterými blokuje majetek dlužníka;

- **vyrozumění dlužníka o zahájení exekuce do 15 dnů od pověření** – exekutor dlužníka vyzve k dobrovolné úhradě dluhů ve lhůtě 30 dnů. Pokud tak povinný učiní a současně zaplatí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného, může ušetřit na nákladech exekuce;
- **realizace exekučních příkazů** – když povinný neuhradí dluhy dobrovolně, přistoupí exekutor k vymáhání majetku. Konkrétní způsob provedení exekuce určí exekutor sám;
- **skončení exekuce.**

Způsoby provedení exekuce

Způsoby provádění exekuce se liší podle toho, zda je vymáháno zaplacení peněžité částky nebo něco jiného než peněžitá částka.

U exekuce ukládající zaplacení peněžité částky může exekutor postihnout:

1. bankovní účet povinného (případně i účet manžela či manželky),
2. mzdu, ze které budou prováděny srážky,
3. peněžité pohledávky povinného (peníze, které má obdržet – např. důchod),
4. jiná majetková práva (např. členství v družstvu),
5. řídičské oprávnění jeho pozastavením,
6. správou nemovité věci,
7. movitý majetek, který exekutor následně prodá v dražbě,
(**některé věci ale není možné v exekuci zabavit** – snubní prsteny, domácí zvířata, nejzákladnější vybavení domácnosti, zdravotnické prostředky, běžné oblečení, dvojnásobek životního minima, věci nutné pro podnikatele k výkonu jeho činnosti, osobní fotografie a korespondenci),
8. nemovitý majetek – nemovitosti, ve kterých povinný nebydlí i nemovitosti, které používá k bydlení se svou rodinou.

Exekuce nepeněžité částky se řeší podle povahy uložené povinnosti a provádí se:

- vyklizením,
- odebráním věci,
- rozdělením společné věci,
- provedením prací a výkonů.

K prodeji movitých a nemovitých věcí se přistupuje až v případě, že se nepodaří získat peněžitou částku jinými způsoby.

U exekucí prováděných od 1. 1. 2022 ale platí pro exekutora určitá omezení, pokud je povinný poživatel starobního důchodu, který nepřesahuje minimální mzdu (v roce 2024 je to 18 900 Kč a pro rok 2025 je stanovena na 20 800 Kč), invalidním důchodcem nebo mu dluh vznikl před dosažením 18 let.

Těmto osobám mohou být v exekuci zabaveny **pouze věci, jejichž počet nebo hodnota neodpovídají obvyklým majetkovým poměrům.**

Exekutor může zvolit buď jeden ze způsobů provedení exekuce nebo jich může použít více současně. Zajišťovat majetek může pouze v takovém rozsahu, který postačí k uhrazení vymáhané pohledávky včetně jejího příslušenství a ostatních nákladů na exekuci.

Povinný má možnost se bránit zajištění majetku v nepřiměřeném rozsahu podáním námitek proti příkazu, kterým se exekutorské zástavní právo zřizuje.

Exekutor může zasáhnout tam, kde osoba nemá trvalý pobyt, ale kde se skutečně zdržuje. Pokud máme v naší domácnosti **trvale hlášenou osobu**, která se u nás ale nezdržuje, je dobré zajít na obecní úřad a její trvalý pobyt zrušit. Pokud bydlíme v nájmu, nemůže nám pronajímatel zabránit v tom, abychom si na obecním úřadu v tomto místě zřídili trvalý pobyt.

Příjmy nepodléhající exekuci

Některé příjmy nám exekutor nemůže ze zákona exekucí postihnout.

Jedná se o:

1. výživné,
2. příspěvek na mobilitu
3. příspěvek na zvláštní pomůcku,
4. příspěvek na bydlení
5. doplatek na bydlení,
6. mimořádnou okamžitou pomoc,
7. příspěvek na živobytí,
8. příspěvek na péči,
9. porodné,
10. pohřebné.

Nezabavitelná částka

V exekuci se podobně jako v insolvenci setkáváme s tzv. nezabavitelnou částkou. Tato částka představuje výši finančních prostředků, **kteřé nám exekutor nemůže v exekuci strhnout** např. z důchodu. Slouží k pokrytí našich základních životních nákladů a popřípadě i životních nákladů námi vyživovaných osob.

Výše nezabavitelné částky vychází z životního minima jednotlivce a z normativních nákladů na bydlení. Pokud vyživujeme i další osobu, tak se **navyšuje o nezabavitelnou částku na vyživovanou osobu.** Vypočte se z čistého příjmu (např. důchodu nebo mzdy).

Nezabavitelná částka dlužníka je ve výši $\frac{2}{3}$ základní nezabavitelné částky a **v roce 2024** to činí **12 704,67 Kč.** **Nezabavitelná částka vyživované osoby** je potom ve výši $\frac{1}{4}$ z nezabavitelné částky dlužníka. **Pro rok 2024** to je **3 176,17 Kč.**

V roce 2025 by se nezabavitelná částka měla **navýšit o 322 Kč na 13 027 Kč** a **částka na vyživovanou osobu by se měla navýšit na 3 257 Kč.**

Od 1.1.2025 dochází ke změně výpočtu nezabavitelné částky. Nově nebude možné do vyživovaných osob zahrnout manžela, manželku, (registrovaného) partnera či partnerku. Výjimka bude platit pro povinné, kterým nebo jejich manželovi či (registrovanému) partnerovi byl přiznán starobní nebo invalidní důchod 2. nebo 3. stupně nebo pobírajícím sirotčí důchod.

Vyživovanou osobou pro účely exekuce nebude dítě, jestliže nebyl nařízen výkon rozhodnutí v jeho prospěch.

Skončení exekuce

Exekuce může skončit různými způsoby, mezi které patří:

- zaplacením celého dluhu dlužníkem a nákladů exekučního řízení,
- rozhodnutím soudu (např. z důvodu, že byly postiženy věci z exekuce vyloučené nebo pro nemajetnost dlužníka) nebo
- promlčením exekuce, a to obvykle po 10 letech.

Základy obrany proti exekuci

- ✓ nezadlužujeme se,
- ✓ mějme jasný přehled o svých dlužích, jejich výši a splatnosti,
- ✓ komunikujeme s věřiteli a pokusíme se s nimi najít nějaké vhodné řešení situace,
- ✓ přebíráme poštu a schovávejme si veškerou korespondenci, která s dluhem souvisí (podání je často potřeba učinit ve stanovených lhůtách),
- ✓ v případě soudního řízení se snažme dluh vyřídit co nejdříve a vyhnout se tak dalším nákladům na případnou exekuci,
- ✓ u zahájené exekuce můžeme podat odvolání proti jejímu zahájení, a to do 15 dnů od doručení tohoto usnesení exekutora,
- ✓ proti rozhodnutím exekutora můžeme podat návrh na zastavení exekuce pokud je podle našeho názoru vydáno chybně (opět ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy jsme se o důvodu zastavení dozvěděli),
- ✓ jestliže exekutor zahrnul do soupisu majetku věc, která tam podle našeho názoru nepatří, můžeme podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a

- ✓ v tíživé situaci, kdy by nás realizace exekuce mohla obzvláště nepříznivě ovlivnit, můžeme podat u exekutora pověřeného exekucí návrh na její odklad.

Exekuce není legrace. Vždy je dobré zjistit si všechny potřebné informace a případně se i zajít poradit do některé z dluhových poraden.

Jen tak se dokážeme v exekuci co nejlépe bránit, požadovat správně její zastavení, vyjmutí věcí ze soupisu majetku nebo si například zřídit chráněný účet u banky.

Dozvíme se, kolik v daném roce činí nezabavitelná částka a jakou finanční hotovost nám musí exekutor ponechat, pokud nám zabavuje majetek.

Svůj majetek ochráníme nejlépe tak, že známe svá práva a víme, jak je uplatnit.

Podrobné informace o exekuci jsou dostupné na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti:

<https://exekuce.justice.cz/>

S žádostí o radu se můžeme obrátit také na občanské poradny:

<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění dalších předpisů
- zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách) (dále jen „nařízení o nezabavitelných částkách“),
- vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škodu způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů.

INSOLVENCE A ODDLUŽENÍ

Dluhy nám mohou přerůst přes hlavu bez ohledu na věk. Někdy vše zajde tak daleko, že se dostaneme do platební neschopnosti neboli insolvence.

Cestou ven ze svízelné situace může být oddlužení neboli osobní bankrot. Oddlužení je postup upravený insolvenčním zákonem, který umožňuje dlužníkovi zbavit se do budoucna části svých dluhů. Je určeno pro fyzické osoby nepodnikající i podnikající. **Senioři mohou při splnění podmínek stanovených zákonem vstoupit do oddlužení a nejsou v tom oproti ostatním nijak omezeni.** Dalšími způsoby řešení úpadku podle insolvenčního zákona jsou konkurz a reorganizace.

Mezi insolvenčí a oddlužením je rozdíl. Insolvenčí se rozumí stav platební neschopnosti, kdežto oddlužení je jedním ze způsobů řešení úpadku v rámci insolvenčního řízení.

Vstup do oddlužení

Ke vstupu do oddlužení musíme být v úpadku, což znamená, že:

- ✓ máme dva a více věřitelů (dluhy u jednoho věřitele nestačí),
- ✓ nejsme schopni splácet své závazky, které jsou více než 30 dnů po splatnosti neboli jsme v platební neschopnosti a
- ✓ máme dostatečný příjem pro účely oddlužení.

K tomu, aby nám soud povolil vstup do oddlužení, musíme prokázat:

- ✓ poctivý záměr,
- ✓ odpovědný přístup k plnění našich povinností v průběhu insolvenčního řízení,
- ✓ schopnost splácet odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce a také minimálně stejnou částku našim věřitelům a odměnu sepisovatele,
- ✓ schopnost splácet v plné výši pohledávky na výživném.

U seniorů by ale soud vzhledem k jejich věku neměl zkoumat to, zda vyvíjejí dostatečnou snahu na co možná nejvyšším uspokojení věřitelů.

V průběhu oddlužení musíme být schopni každý měsíc hradit nejméně minimální splátku a náklady na vedení insolvence. Stejnou částku musíme platit i věřitelům.

Vstup do oddlužení není možný, pokud:

- **jsme se do dluhů dostali v posledních 12 letech** a z toho důvodu nám bylo přiznáno osvobození od placení pohledávek,
- **pokud nám bylo v posledních 5 letech zrušeno oddlužení pro nepoctivý záměr nebo**
- **byl náš návrh na povolení oddlužení zamítnut.**

S návrhem neuspějeme ani v případě, že **jsme vzali svůj návrh na oddlužení zpět v průběhu posledních 3 měsíců.**

Insolvenční návrh

Prvním krokem ke vstupu do oddlužení je **podání návrhu**. Zde musíme rozlišit **insolvenční návrh**, kterým se celé řízení zahajuje a **návrh na povolení oddlužení**. K podání insolvenčního návrhu jsou oprávněni jak dlužník, tak věřitel.

Pokud máme zájem, aby byl náš úpadek řešen oddlužením, musíme coby dlužníci k našemu insolvenčnímu návrhu **připojit i návrh na povolení oddlužení**.

Návrh na povolení oddlužení můžeme podat i pokud insolvenční návrh podal věřitel. Musíme tak učinit **ve lhůtě 30 dnů od doručení návrhu**.

Insolvenčnímu návrhu i návrhu na oddlužení je potřeba věnovat velkou pozornost. Návrh, který není podán řádně a včas, bude insolvenčním soudem bez dalšího odmítnut.

Insolvenční návrh nemůže sepsat a podat každý. Pokud nemáme právnické či ekonomické vzdělání anebo jsme nesložili zkoušku insolvenčního správce, mohou za nás návrh sepsat a podat pouze osoby stanovené zákonem, kterými jsou advokát, notář, insolvenční správce a osoba, která pro tuto činnost získala akreditaci od Ministerstva spravedlnosti. Návrh může podat i soudní exekutor, ale jenom tehdy, když proti nám nebo našemu manželovi nevede exekuční řízení.

Manželé mohou podat i jeden společný insolvenční návrh a jeden návrh na povolení oddlužení.

Sepsání návrhu na povolení oddlužení je zpoplatněno.

Posouzení insolvenčního návrhu soudem

Po podání insolvenčního návrhu a případně i návrhu na povolení oddlužení bude **soud posuzovat podmínky pro povolení oddlužení**. Na základě toho rozhodne o našem úpadku a způsobu, jakým se bude náš úpadek řešit. Pokud ale u řádně a včas podaného návrhu soud dojde k závěru, že nesplňujeme podmínky stanovené zákonem, náš návrh zamítne.

Když soud uzná, že je náš návrh v pořádku a jsou splněny všechny podmínky stanovené zákonem, vydá **rozhodnutí o úpadku**. Soud také pro náš případ **ustanoví insolvenčního správce**, který bude přezkoumávat pohledávky věřitelů a provede soupis našeho majetku. Věřitelé musí přihlásit své pohledávky ve lhůtě dvou měsíců poté, co jsou k tomu vyzváni. Soud také může vydat **rozhodnutí o schválení oddlužení**.

Proti rozhodnutí o úpadku se můžeme odvolat jenom v případě, že byl insolvenční návrh podán věřitelem.

Oddlužení je zahájeno ve chvíli, kdy je rozhodnutí o schválení oddlužení zveřejněno **v insolvenčním rejstříku**. V insolvenčním rejstříku pak budeme vedeni ještě 5 let po ukončení insolvence.

Oddlužení je pro nás výhodné v tom, že se všechny naše závazky sjednotí do jednoho, který poté pravidelně splácíme v podobě jedné splátky. Po dobu oddlužení se pozastavují všechny exekuce a exekutor může pouze provádět úkony k zajištění našeho majetku.

Formy oddlužení

Oddlužení se provádí:

- ✓ **zpeněžením majetkové podstaty** (tj. prodejem majetku dlužníka) nebo
- ✓ **splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty.**

Při provádění oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty **splácí dlužník po dobu tří let své dluhy formou srážek ze svých pravidelných příjmů a dojde k prodeji jeho majetku.**

Když se nám podaří **splnit všechny podmínky oddlužení**, může nám být zbývající část dluhu odpuštěna. **Mezi tyto podmínky patří to, že řádně splácíme měsíční splátky a vydáme jakékoliv dary, dědictví a mimořádné příjmy** insolvenčnímu správci. Žádné příjmy nesmíme insolvenčnímu správci zatajovat a jejich **přehled dokládáme** insolvenčnímu správci, soudu a věřitelskému výboru **každých 6 měsíců. Těm také ohlašujeme změnu bydliště, sídla nebo zaměstnání, a to bez zbytečného odkladu.**

Po dobu oddlužení také **nemůžeme zvýhodňovat žádného z našich věřitelů** hrazením dluhu nad rámec splátkového kalendáře a **ani vytvářet nové dluhy**, které bychom nebyli schopni splnit.

Povinnost vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost, nebo o její získání alespoň usilovat, starobní důchodci nemají. Každý dlužník se ale musí snažit vynaložit maximální možné úsilí v plném uspokojení pohledávek věřitelů.

Pokud se vše podaří, vydá soud **rozhodnutí o splnění oddlužení** a do budoucna jsme osvobozeni od povinnosti platit zbývající dluhy. To neplatí pro dluhy na výživném, náhrady škody způsobené na zdraví a na pohledávky uložené v trestním řízení za úmyslný trestný čin.

Nad tím, že podmínky oddlužení řádně plníme, dohlíží **insolvenční soud**. Insolvenčními soudy jsou v prvním stupni krajské soudy. Jejich místní příslušnost se řídí obecným soudem dlužníka, což je u fyzické osoby trvalý pobyt.

Pokud ale podmínky oddlužení neplníme řádně, soud rozhodnutí o oddlužení zruší a můžeme se ocitnout v konkurzu. V něm neuspokojené pohledávky nezaniknou a dokonce mohou být vymáhány v exekuci.

Když se nám v průběhu oddlužení v důsledku mimořádných událostí sníží příjem nebo ho dokonce ztratíme, můžeme soud požádat **o přerušeni nebo prodloužení oddlužení.**

V procesu oddlužení se setkáme také **s insolvenčním správcem**. Ten plní v rámci oddlužení významné úkoly, které mu ukládá zákon.

Jak jsme se již dozvěděli, je jeho úkolem zejména správa majetkové podstaty dlužníka a cílem je zajištění co nejvyššího uspokojení věřitelů. Vedle toho řeší i insolvenční a jiné spory, které se týkají dlužníka a podává zprávy soudu.

Za svou činnost dostává odměnu a jsou mu hrazeny náklady. Insolvenčním správcem také nemůže být každý, ale musí vždy splňovat požadavky na dosažené vzdělání a složit příslušné zkoušky.

Novinky v oddlužení od října 2024

Od 1. října 2024 nabyla účinnosti novela insolvenčního zákona, která přinesla řadu novinek.

Mezi ty hlavní patří:

- ✓ doba oddlužení se z dosavadních 5 let zkrátila na 3 roky,
- ✓ do oddlužení nebude nově možno vstoupit dříve než po 12 letech namísto dosavadních 10 let,
- ✓ v případě opakovaného oddlužení již bude jeho délka 5 let jako dosud,
- ✓ při porušení povinností v oddlužení se vedle jeho zrušení nově upravuje možnost prodloužení doby splácení až o 18 měsíců,
- ✓ oddlužení je možno přerušit opakovaně, a to až v celkové délce 1 roku,
- ✓ hranice uspokojení pohledávek věřitelů bude do budoucna stanovena soudem individuálně a nebude již stanovena na 30 % (tzn. že v některých případech bude činit i více než 30 %),
- ✓ poskytovatelé úvěrů a zaměstnavatelé budou insolvenčnímu správci poskytovat součinnost ve vyšší míře než dosud,
- ✓ nebude už možno provádět vzájemný zápočet manželů jako vyživovaných osob v oddlužení ani v exekuci,
- ✓ osobám s více exekucemi se bude povinně srážet 2/3 čistého zbytku mzdy s výjimkou zranitelných skupin osob,
- ✓ výživné bude vypláceno již před schválením oddlužení.

Podrobné informace o exekuci jsou dostupné na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti:

<https://insolvency.justice.cz/jak-ven-z-dluhove-pasti/oddluzeni/>

Kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře nalezneme na internetových stránkách:

<https://insolvency.justice.cz/kalkulator-splatek/>

Nahlédnout do insolvenčního rejstříku je možno na internetových stránkách:

<https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

S žádostí o radu se můžeme obrátit také na občanské poradny:

<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění dalších předpisů
- vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, ve znění pozdějších předpisů

SENIOŘI A SPOTŘEBITELSKÉ ÚVĚRY

I senioři se mohou dostat do životní situace, kdy zvažují, zda si vypůjčí od někoho peníze nebo si pořídí zboží na splátky.

V první řadě je velmi důležité zvážit, zda se skutečně musíme zadlužit. Mnoho seniorů už doplatilo na svou dobrou vůli a snahu finančně pomoci svým příbuzným, známým a bohužel i nejrůznějším podvodníkům. Je také třeba počítat s tím, že částka vypůjčených finančních prostředků bude zpravidla ještě navýšena o úroky a nejrůznější poplatky.

Opravdu není potřeba půjčovat si na věci, které k životu nejsou nutné, jako např. dárky nebo dovolené.

Půjčky a úvěry

Mezi půjčkou a úvěrem je rozdíl. Půjčka je právně upravena v občanském zákoníku. Půjčit si lze téměř cokoli, to znamená jak finanční prostředky, tak věci, a to téměř od kohokoliv.

Poskytování úvěrů je upraveno přísněji v zákoně o spotřebitelském úvěru s tím, že v tomto případě spotřebiteli mohou úvěr poskytnout pouze podnikatelské subjekty, které jsou k tomu oprávněny.

Jedná se hlavně o banky a spořitelní úvěrová družstva nebo i nebankovní společnosti, které mají k této činnosti oprávnění udělené od České národní banky. Pro poskytování úvěrů se také z důvodu ochrany spotřebitele uplatňují některá přísnější pravidla než u půjček.

Spotřebitelské úvěry

Pokud je úvěr skutečně jediná cesta k potřebným penězům, můžeme se obrátit na bankovní instituci. Ta si vždy důkladně prověří naši finanční situaci a to, jestli je skutečně v našich silách svému závazku dostát a finanční prostředky v plné výši splatit.

Ve vyšším věku může být sjednání úvěru složitější, protože si vzhledem k věku již často nemůžeme přivydělávat prací a někdy banky také stanoví horní věkovou hranici pro zájemce o úvěr.

Pokud ale pobíráme starobní důchod a máme tak pravidelný příjem, nemusí být poskytnutí úvěru vyloučeno. Je třeba prokázat bance všechny své příjmy, ať již jde o kopii výměru starobního důchodu od ČSSZ nebo i o další příjmy, které plynou například ze zaměstnání či podnikání.

Na základě těchto údajů se banka rozhodne, jestli k uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru přistoupí či ne.

Vždy záleží na podmínkách konkrétní banky, které se mohou lišit. Před žádostí o poskytnutí spotřebitelského úvěru je určitě praktické srovnat si podmínky u různých bank a vybrat tu, u které jsou v daném případě nejpříznivější. K tomu nám mohou dobře posloužit i úvěrové kalkulačky, které jsou dostupné na internetových stránkách.

Nebankovní společnosti

Větší obezřetnost už je na místě u úvěrů od nejrůznějších nebankovních společností. I ty jsou podle zákona oprávněny poskytovat úvěry pouze pokud mají licenci od České národní banky a za podmínek stanovených zákonem o spotřebitelském úvěru. V praxi je zde ale větší riziko, že se zájemce o úvěr setká i s různými nepoctivci a že zprvu lákavé nabídky se nakonec může stát velká nepříjemnost.

Některé nebankovní společnosti nemají problém s tím, aby poskytly finanční prostředky i lidem, u kterých lze mít značné pochybnosti, že budou moci své závazky v budoucnu plnit. To se týká například i těch, kdo mají nízké starobní důchody bez dalšího příjmu. Oblíbené je půjčování nízkých finančních částek, ze kterých ale časem díky vysokým úrokům a nejrůznějším poplatkům mohou vzniknout velké dluhy.

Pokud tedy nebankovní společnost nabízí finanční prostředky na první pohled snadno a velmi výhodně, skutečně je dobré si uzavření smlouvy rozmyslet. Varovat nás může to, že si společnost nijak neprověřuje u zájemce o úvěr jeho finanční situaci a schopnost splácet. Bez dalšího a velmi rychle úvěr poskytne, a to klidně i ve formě hotovosti nebo on-line.

Seniorská hypotéka

Pro některé seniory může být problém hradit náklady na chod a údržbu své domácnosti. **Lákavě může vypadat tzv. seniorská hypotéka, kdy společnost nabídne seniorovi vyplácení renty a na oplátku za to požaduje, aby v její prospěch svou nemovitost zastavil.**

Vše vypadá na první pohled výhodně, protože seniorovi zůstane vlastnictví jeho nemovitosti a může nadále bydlet ve své domácnosti. Vedle toho mu ale také zůstanou i všechny povinnosti vlastníka, musí nemovitost pojistit, starat se o ní a hradit všechny náklady i opravy. K vyplácené rentě se navíc přičítají úroky a poplatky.

Vypůjčené peníze se musí vracet, u seniorské renty tento okamžik nastává smrtí seniora. Dluh vůči společnosti se dostane do dědického řízení a přechází na dědice. Někdy může být už tak vysoký, že jsou dědicové nuceni nemovitost prodat.

O svou nemovitost může ale senior přijít už za života, a to tak, že například poruší některé z povinností, ke kterým se ve smlouvě se společností zavázal.

Vždy je tedy důležité si rozmyslet, zda si brát úvěr. A to zejména, pokud nám již před tím žádost o úvěr zamítla banka. Je také třeba si u společnosti prověřit její pověst a to, zda má požadovanou licenci.

Povinnosti poskytovatele spotřebitelského úvěru:

Poskytovatelům spotřebitelského úvěru stanoví zákon z důvodu ochrany spotřebitele řadu povinností jako:

- při nabízení, sjednávání nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nepoužívat telefonní číslo s vyšší než běžnou sazbou,
- vysvětlit spotřebiteli náležitě všechny podmínky smlouvy ještě před jejím uzavřením tak, aby měl spotřebitel možnost si vše dobře zvážit a posoudit, zda je navrhovaná smlouva pro něho vhodná,
- **posoudit si finanční situaci spotřebitele a jeho schopnost úvěr splácet a pokud poskytne úvěr někomu, u koho si neposoudil s odbornou péčí jeho úvěruschopnost, je smlouva neplatná,**
- povinnost **připojit ke smlouvě obchodní podmínky**, na které odkazuje uzavíraná smlouva, ale pouze v takovém jejich rozsahu, který se týká uzavírané smlouvy a nesmí u nich být použito menší písmo, než které je ve smlouvě,
- povinnost informovat spotřebitele o řadě věcí, a to již před vlastním uzavřením smlouvy (např. o roční procentní sazbě nákladů)
- informovat řádně spotřebitele v průběhu trvání spotřebitelského úvěru o každé změně výpůjční úrokové sazby a dalších věcech,
- **uzavřít smlouvu písemně a jasně, výstižně a zřetelně v ní uvést informace stanovené v příloze zákona o spotřebitelském úvěru (výše výpůjční úrokové sazby, roční procentní sazba nákladů),**
- v případě sjednávání výpovědní lhůty u smluv na dobu neurčitou nestanovit výpovědní lhůtu delší než 1 měsíc,
- nepoužívat ke splácení spotřebitelského úvěru směnky a šeky,

Zajištění spotřebitelského úvěru nesmí být ve zcela zjevném nepoměru k hodnotě zajišťované pohledávky.

Práva spotřebitele u spotřebitelského úvěru

Práva spotřebitele odpovídají výše uvedeným povinnostem poskytovatele. Vedle toho je spotřebitel oprávněn:

- bez uvedení důvodu odstoupit od spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení, a to do 14 dnů od uzavření smlouvy - spotřebitel pak musí čerpanou částku vrátit poskytovateli,
- splatit spotřebitelský úvěr předčasně a za omezený poplatek,
- kdykoliv vypovědět s okamžitou platností spotřebitelský úvěr sjednaný na dobu neurčitou v případě, že nebyla sjednána výpovědní lhůta (výpověď smlouvy nesmí být zpoplatněna),
- lhůta 14 dnů pro odstoupení od smlouvy nenastane dříve, než 14 dnů potom, co poskytovatel v náležitě formě poskytne v náležitě formě údaje, které měly ve smlouvě povinně být, ale nebyly v ní uvedeny.

Pár rad závěrem

- ✓ pokud možno se ne zadlužujeme,
- ✓ dobře zvažme finanční situaci a výhled do budoucna (např. možnost zhoršení zdravotního stavu, který již dále neumožní výkon výdělečné činnosti),
- ✓ ne uzavíráme smlouvy v tísní a pod tlakem,
- ✓ smlouvy uzavřené osobou, které k tomu má omezenou svéprávnost, jsou neplatné,
- ✓ s věřitelem komunikujeme písemně, aby bylo možno vše doložit,
- ✓ spotřebitelský úvěr si berme pouze u poskytovatelů, kteří mají licenci,
- ✓ budme obezřetní, pokud poskytovatel důsledně neprověřuje úvěruschopnost spotřebitele a nedodržuje povinnosti, které mu ukládá zákon,
- ✓ nikdy smlouvu nepodepisujeme bez rozmyslu a bez důkladného prostudování,
- ✓ ujistíme se, že je vše ve smlouvě srozumitelné,
- ✓ při sebemenší pochybnosti se poradíme s někým, kdo spotřebitelským úvěrům rozumí,

- ✓ pamatujme na to, že poněkud odlišná pravidla se uplatňují u hypoték.

S žádostí o pomoc se můžeme bezplatně obrátit na finančního arbitra:

<https://finarbitr.cz/cs/>

S žádostí o radu se můžeme obrátit také na občanské poradny:

<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru
- zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

SENIORI A VÝDĚLEČNÁ ČINNOST

Vstup do starobního důchodu nemusí představovat žádný zlom v našem pracovním životě. **Pokud máme zájem setrvat ve svém dosavadním zaměstnání, můžeme pracovat jako dosud a vylepšovat si náš rozpočet.** Z důvodu věku nesmíme být v zaměstnání nijak omezováni a znevýhodňováni.

Výhodou může být naše větší pracovní flexibilita oproti mladším kolegům a samozřejmě životní i pracovní zkušenosti.

Pracovat můžeme na plný pracovní úvazek. Výši výdělku nebo nárok na dovolenou pobírání starobního důchodu nijak neovlivní.

Také **výpověď** nám může dát zaměstnavatel pouze z důvodů stanovených zákoníkem práce a za stejných podmínek, jako ostatním zaměstnancům. Pouze **nemocenskou** budeme pobírat nejvýše po dobu 70 dnů a do jen po dobu, po kterou jsme zaměstnaní.

Při práci v hlavním pracovním poměru se díky každému odpracovanému roku navíc zvyšuje důchod. Po odpracování 360 dnů je možno v případě, že bylo zaměstnavatelem do systému odváděno sociální pojištění, **požádat o zvýšení starobního důchodu.** K tomu je nutné podat písemnou žádost na ČSSZ. Žádost je možno podat i na po pobočce OSSZ.

Od ledna 2025 nebudou starobní důchodci muset odvádět důchodové pojištění a čistý výdělek se jim tím pádem zvýší o 6,5 %. Podmínkou bude pobírání plného důchodu. Důchod se ale už za práci zvyšovat nebude. Se žádostí o slevu na pojistném je třeba obrátit se na svého zaměstnavatele.

Pokud však chceme zvolnit, máme možnost pracovat na úvazek zkrácený nebo uzavírat různé dohody o provedení práce (DPP) nebo dohody o pracovní činnosti (DPČ). Díky změnám v zákoníku práce nám při splnění určitých podmínek může i zde vzniknout nárok na dovolenou.

Povinnost platit zdravotní a sociální pojištění vznikne v roce 2025 u DPČ při výdělku nad částku **4449 Kč** za měsíc. **Je přitom možné odpracovat pouze 20 hodin týdně.**

U **dohody o provedení práce** nemusíme platit zdravotní a sociální pojištění, pokud výdělek nepřesáhne 25 % průměrné mzdy u jednoho zaměstnavatele nebo 40 % u více zaměstnavatelů. **Počet možných odpracovaných hodin je stanoven na 300 za rok pro jednoho zaměstnavatele.** Od roku 2025 dojde ke zvýšení limitu pro odvody pojistného. Průměrná mzda, ze které se limit bude počítat, je pro rok stanovena ve výši 46 557 Kč. Hranice pro pojistné bude činit **11 500 Kč.**

Pokud máme chuť a energii, můžeme i ve starobním důchodu vykonávat podnikatelskou činnost jako OSVČ.

Starobní důchodci podnikají jako OSVČ na vedlejší činnost. To znamená, že v prvním roce podnikání nemusí platit zálohy na zdravotní a sociální pojištění. Pojištění doplatí zpětně až podle svých skutečně dosažených příjmů. Od druhého roku podnikání je již třeba platit měsíční zálohy na zdravotní pojištění, a to v závislosti na svých reálných příjmech z minulého roku.

Zálohy na sociální zabezpečení se odvíjejí od zisku. Pokud je zisk nižší než rozhodná částka, není povinnost platit sociální pojištění. Pro **rok 2024** je rozhodná částka stanovena **na 105 520 Kč** a **pro rok 2025** je stanovena **na 111 736 Kč**.

Od roku 2025 budou mít nárok na slevu na pojistném i důchodci živnostníci. Pokud měli nárok na výplatu starobního důchodu v plné výši jen v některých kalendářních měsících kalendářního roku, v nichž byla vykonávána samostatná výdělečná činnost, náleží sleva na pojistném jen z poměrné části vyměřovacího základu. Slevu bude třeba uplatnit prostřednictvím přehledu o příjmech a výdajích, který se předává správě sociálního zabezpečení. Pro plátce paušální daně má být připraven určený formulář.

Starobní důchodci ale nemají nárok na podporu v nezaměstnanosti.

I nadále musíme plnit své daňové povinnosti vůči státu. Starobní důchodce je povinen podat daňové přiznání, pokud má příjmy z pronájmu, z investic a kapitálového majetku, z podnikání jako OSVČ a ze závislé práce pro více zaměstnavatelů.

Pokud si ale přivyděláváme k důchodu pouze u jednoho zaměstnavatele a ten za nás provádí roční zúčtování daně, daňové přiznání podávat nemusíme.

S žádostí o radu se můžeme obrátit na občanské poradny:

<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

DŮCHODY A DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Dávky důchodového pojištění

V životě nastávají nejrůznější události, které nás mohou nemile překvapit nebo zasáhnout jak po citové, tak finanční stránce. Pro některé z těchto situací poskytuje oporu státní systém důchodového pojištění v období stárnutí, zhoršení zdravotního stavu či ztráty blízké osoby.

Mezi dávky důchodového pojištění patří:

- **starobní důchod,**
- **invalidní důchod,**
- **vdovský a vdovecký důchod (dále jen „vdovský důchod“) a**
- **sirotčí důchod.**

Ve vyšším věku řešíme zpravidla podmínky pro získání dvou z těchto dávek a těmi jsou starobní důchod a vdovský důchod.

Starobní důchod

Starobní důchod je dávka, která nás má zabezpečit pro případ stáří, kdy si již nemusíme být schopni obstarávat prostředky na náš život jako dříve.

Nárok na starobní důchod nám vznikne při splnění podmínek stanovených zákonem o důchodovém pojištění.

Zásadními podmínkami pro získání nároku jsou **dosažení stanoveného věku a získání potřebné doby pojištění**. Mohou se ale uplatnit i další podmínky stanovené zákonem.

Věk odchodu do starobního důchodu

Při posuzování **splnění podmínky dosažení důchodového věku** se bere v potaz **rok narození** a roli hraje také **pohlaví**. U **žen narozených do roku 1971 i počet dětí**, které vychovaly. Počet vychovaných dětí ovlivňuje i výši samotného důchodu.

Věk odchodu do důchodu není stanoven jednotně pro všechny pojištěnce, ale zákon stanoví odlišně podmínky pro pojištěnce narozené před rokem 1936, pojištěnce narozené v letech 1936 až 1971 a dále pro pojištěnce narozené po roce 1971.

Pojištěnci muži, kteří se narodili před rokem 1936, mohou odejít do důchodu v 60 letech, **pro ženy je nastaven věk odlišně a platí pro ně následující hranice:**

- 53 let – pokud žena vychovala 5 a více dětí
- 54 let – pokud žena vychovala 3 nebo 4 děti,
- 55 let – pokud žena vychovala 2 děti,
- 56 let – pokud žena vychovala 1 dítě a
- 57 let pro ženy bezdětné.

Pro pojištěnce, kteří se narodili v období let 1936 až 1971 stanoví důchodový věk **příloha k zákonu o důchodovém pojištění** a je potřeba si vždy zjistit důchodový věk pro každého pojištěnce konkrétně **podle roku jeho narození**. U žen platí i rozdíly podle počtu dětí, které vychovaly.

Pro poslední **kategorii pojištěnců narozených po roce 1971** je stanoven důchodový věk na 65 let a není rozdíl mezi muži a ženami.

Zvláštní pravidla pro stanovení věku odchodu do důchodu stanoví zákon pro zdravotnické záchranáře, členy jednotky hasičského záchranného sboru a pro pracovníky v hlubinném hornictví.

Potřebná doba pojištění

Do **doby pojištění** se započítává **doba, po kterou se pojištěnec** ať už povinně nebo dobrovolně **účastnil na důchodovém pojištění, a to včetně tzv. náhradních dob pojištění**.

Náhradní doby pojištění se do doby pojištění započítávají i přesto, že v těchto obdobích pojištěnec do systému finanční prostředky neodváděl. Mezi náhradní doby pojištění patří např. období, kdy pečoval o malé dítě nebo pobíral invalidní důchod pro invaliditu 3. stupně.

Při posuzování splnění podmínky potřebné doby pojištění má význam rok, ve kterém dosáhne pojištěnec důchodového věku.

U pojištěnce, který dosáhl důchodového věku před rokem 2010 činí *potřebná doba pojištění* 25 let, v roce 2010 již 26 let a následně se pro každý další rok o jeden rok navyšuje až do roku 2018, kdy již činí 34 let. Pro pojištěnce, kteří dosáhnou důchodového věku po roce 2018 je tato doba stanovena jednotně na 35 let.

Chybějící dobu pojištění si můžeme v některých případech doplatit po podání přihlášky na OSSZ podle místa trvalého pobytu prostřednictvím tzv. **dobrovolného odvodu důchodového pojištění**. Není tak ale možné učinit za období před 1.1.1996.

Pojištění si můžeme doplatit i zpětně a bez udání důvodu, ale pouze v rozsahu maximálně 15 let za život, přitom za období před podáním přihlášky nejvýše v rozsahu jednoho roku před tímto dnem.

I když se nám nepodařilo získat potřebnou dobu pojištění, může nám nárok na důchod v některých případech vzniknout.

Jedná se o:

- nárok na **předčasný důchod**,
- nárok na tzv. „**poměrný**“ **starobní důchod**,
- nárok na **starobní důchod při získání 30 let potřebné doby pojištění** bez započítání náhradních dob pojištění,
- nárok na **starobní důchod při získání 15 let potřebné doby pojištění** bez započítání náhradních dob pojištění,

- nárok na **starobní důchod při splnění podmínek nároku na invalidní důchod**,
- **změnu invalidního důchodu na řádný starobní důchod po dosažení věku 65 let.**

V současném systému nemáme jistotu, že u nás ČSSZ eviduje všechny podklady pro započtení potřebné doby pojištění. Proto je na místě si ještě před odchodem do důchodu u tohoto úřadu ověřit, jakou dobu pojištění u nás eviduje. Nejlepší cestou je vyžádat si **informativní osobní list důchodového pojištění**.

Výše starobního důchodu

Výši našeho důchodu ovlivňuje několik skutečností. Ovlivní ji počet let důchodového pojištění a výše výdělků, kterých jsme dosáhli v období od roku 1986 do roku, který předchází našemu odchodu do důchodu. Záleží také na tom, kolik dnů jsme v průběhu života odpracovali.

Výše starobního důchodu se skládá ze základní výměry a procentní výměry.

- **základní výměra** je pro všechny stejná a její výše je 10 % průměrné mzdy měsíčně. Pro rok **2024** byla její výše stanovena na **4 400 Kč** a pro rok **2025** to bude částka **4 660 Kč**. Základní výměra se **navýší o 260 Kč**.
- **procentní výměra** se stanoví individuálně procentní sazbou z tzv. **vyměřovacího základu** podle doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod a podle doby pojištění získané po vzniku nároku na tento důchod. **V roce 2025 dojde ke zvýšení procentní výměry o 0,6 % a doba pojištění získaná po vzniku nároku na starobní důchod již nebude ovlivňovat jeho výši.** Do doby pojištění získané do 18 let věku a po vzniku nároku na starobní důchod se nezahrnují náhradní doby pojištění.
Výše procentní výměry starobního důchodu činí nejméně 770,- Kč měsíčně.

Důchodci, který je **v předčasném důchodu od října 2023 a později a do konce roku 2024 nedosáhne na svůj důchodový věk**, bude důchod valorizován pouze **ve výši základní výměry o 260 Kč**. Na valorizaci procentní výměry tito předčasní důchodci nárok nemají.

Minimální výše důchodu bude v roce 2025 bude činit 5 430 Kč.

K navýšení důchodu může dojít pouze na základě rozhodnutí vlády tzv. valorizací důchodu. V roce 2025 se bude postupovat podle nařízení vlády č. 282/2024 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2023, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2023, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2025, základní výměry důchodu stanovené pro rok 2025 a částky zvýšení za vychované dítě pro rok 2025 a o zvýšení důchodů v roce 2025.

Předčasný starobní důchod

Před dosažením důchodového věku nám může být přiznán **předčasný starobní důchod**. Pro nárok na předčasný důchod musíme získat potřebnou dobu důchodového pojištění stejně jako při řádném odchodu do starobního důchodu a k tomu dosáhnout minimálního věku stanoveného zákonem. **Potřebná doba důchodového pojištění pro nárok na předčasný důchod je od 1.října 2024 40 let.**

Pokud je náš důchodový věk nižší než 63 let, budeme mít nárok na předčasný důchod nejdříve ode dne, od kterého nám chybí do dosažení důchodového věku nejméně 3 roky.

Když činí náš důchodový věk alespoň 63 let, budeme mít nárok na předčasný důchod nejdříve v 60 letech za podmínky, že nám do dosažení důchodového věku chybí nejvýše 5 let.

Předčasný odchod do důchodu ovlivní výši našeho důchodu, a to už natrvalo. Po přiznání předčasného důchodu už nebudeme mít možnost přejít do režimu řádného starobního důchodu. Nárok na předčasný důchod vzniká až ode dne, kdy nám je přiznán a není možnost přiznat ho zpětně.

Žádost o přiznání starobního důchodu

Ověření splnění podmínek pro přiznání starobního důchodu i výpočet jeho výše jsou velmi složité procesy. Provádí je ČSSZ na základě naší žádosti, kterou si podáme u OSSZ v místě našeho trvalého bydliště. Orientačně si také můžeme výpočet zkusit na důchodové kalkulačce na internetu.

Žádost nepodáváme dříve než 4 měsíce před požadovaným dnem přiznání důchodu. Později už můžeme podat žádost kdykoliv.

Při podání žádosti musíme předložit doklady k prokázání naší totožnosti a dále všechny dokumenty podstatné pro prokázání splnění podmínky potřebné doby pojištění a některé další skutečnosti.

Vdovský důchod

Vdovský důchod nám pomůže zvládnout složité období po úmrtí životního druha.

Podmínkou pro přiznání dávky je, že manželství nebo partnerství existovalo v době smrti. Doba trvání manželství nebo (registrovaného) partnerství ale pro přiznání nároku nebo výši dávky rozhodující není. Sdílení společné domácnosti není také podmínkou.

Pokud spolu ale pár žije jako druh a družka, nárok na vdovský důchod nevznikne.

Nárok na vdovský důchod zanikne, pokud dojde k uzavření nového svazku.

Pro vznik nároku pozůstalého manžela je v první řadě třeba, aby zemřelý v době své smrti:

- byl poživatelé starobního nebo invalidního důchodu,
- ke dni smrti splňoval potřebné podmínky pro nárok na starobní důchod nebo
- splňoval potřebnou dobu pojištění pro nárok invalidní důchod.

Vdovský důchod může být přiznán i v případě smrti následkem pracovního úrazu.

Podmínku potřebné doby pojištění je potřeba splnit vždy, jedinou výjimkou je smrt v důsledku pracovního úrazu. Její délka se liší v závislosti na věku pojištěnce.

Nárok na vdovský důchod

Nárok na vdovský důchod nám může vzniknout i za situace, kdy zemřelý:

- v době své smrti nepobíral starobní důchod ani invalidní důchod, ale v době své smrti splnil podmínku potřebné doby pojištění,
- byl v době své smrti poživatelé starobního důchodu nebo invalidního důchodu nebo
- v době své smrti sice nesplňoval nárok na důchod starobní, ale splnil podmínky potřebné doby pojištění pro nárok na důchod invalidní (stanoví se výše důchodu pro invaliditu 3. stupně a výše vdovského důchodu se následně odvodí z této částky).

Výše vdovského důchodu

Vdovský důchod se skládá ze **základní výměry** stanovené ve výši 10 % průměrné mzdy měsíčně. **Pro rok 2024** ve výši **4 400 Kč** a **pro rok 2025** ve výši **4 660 Kč**.

K navýšení vdovského důchodu může dojít pouze jeho valorizací na základě právního předpisu vlády.

V roce 2025 se bude postupovat podle **nařízení vlády č. 282/2024 Sb.**, o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2023, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2023, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2025, základní výměry důchodu stanovené pro rok 2025 a částky zvýšení za vychované dítě pro rok 2025 a o zvýšení důchodů v roce 2025.

U pozůstalého manžela pobírajícího starobní nebo invalidní důchod, je porovnána procentní výměra stávajícího důchodu s vypočítanou výší procentní výměry důchodu vdovského. Následně se mu vyšší z těchto procentních výměr ponechá v plné výši a k této částce se připočte ještě polovina nižší procentní výměry. Základní výměra se zahrne do výsledné částky pouze jednou.

Někdy ale pozůstalý manžel starobní nebo invalidní důchod nepobírá. Potom druhou složku vdovského důchodu tvoří procentní výměra ve výši 50 % starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně, na který by měl nárok zemřelý manžel v době své smrti.

Doba trvání nároku na vdovský důchod

Nárok na vdovský důchod trvá **minimálně jeden rok od smrti manžela**, v některých případech ale může být tato doba i delší. Pozůstalý manžel například pečuje o dítě nebo rodiče ve druhém a vyšším stupni závislosti nebo je sám invalidní ve 3. stupni, popřípadě již dosáhl určitého zákonem stanoveného věku.

Když k některé z výše uvedených událostí dojde do 2 let od skončení nároku na vdovský důchod, může dojít na základě písemné žádosti podané OSSZ k jeho obnovení.

Od roku 2025 se tato doba prodlužuje na 5 let.

Žádost o přiznání vdovského důchodu

Pro přiznání vdovského důchodu si musíme podat žádost u OSSZ příslušné podle místa trvalého pobytu pozůstalého manžela a současně s podáním žádosti si můžeme požádat i o poskytnutí zálohy na vdovský důchod.

Žádost a všechny potřebné dokumenty můžeme podat osobně, písemně nebo **dálkovým přístupem na ePortálu ČSSZ „Žádost o důchod on-line“**.

Nezapomínejme, že v případě starobního i vdovského důchodu máme **povinnost hlásit ČSSZ písemně všechny skutečnosti, které mají vliv na výplatu důchodu, a to vždy do 8 dnů**. Jinak se vystavujeme nebezpečí, že budeme důchody vybírat neoprávněně a poté po nás bude stát požadovat vrácení vyplacených peněz.

Základní změny v důchodech od roku 2025

- ✓ dochází k navýšení základní výměry důchodu na 4 660 Kč,
- ✓ v roce 2025 dojde ke zvýšení procentní výměry o 0,6 % a doba pojištění získaná po vzniku nároku na starobní důchod již nebude ovlivňovat jeho výši,
- ✓ důchodci, který je v předčasném důchodu od října 2023 a později a do konce roku 2024 nedosáhne na svůj důchodový věk, bude důchod valorizován pouze ve výši základní výměry o 260 Kč,
- ✓ minimální výše důchodu bude v roce 2025 činit 5 430 Kč,
- ✓ v důsledku schválení důchodové reformy se bude od roku 2031 zvyšovat věk odchodu do důchodu postupně až na 67 let,
- ✓ důchodcům, kteří dosáhnou od 1.1.2025 se navýší procentní výměra o 1000 Kč,
- ✓ od 1.1.2025 dojde k navýšení výchovného na 503 Kč za jedno vychované dítě,
- ✓ pracující důchodci nebudou od roku 2025 povinni odvádět důchodové pojištění,
- ✓ pracujícím důchodcům již nebude práce v důchodu ovlivňovat jeho výši,

- ✓ podmínkou pro přiznání vdovského důchodu bude vedle existence manželství nebo registrovaného partnerství v době smrti nově i partnerství,
- ✓ dojde k prodloužení lhůty pro obnovu nároku na vdovský nebo vdovecký důchod na 5 let,
- ✓ zpětná výplata pozůstalostních důchodů bude umožněna od roku 2022 až do současnosti.

Důležité odkazy:

- ✓ **Informace ČSSZ ke starobním důchodům:**
<https://www.cssz.cz/starobni-duchod>
- ✓ **Informace ČSSZ k informativnímu osobnímu listu důchodového pojištění včetně vzoru žádosti:**
<https://www.cssz.cz/informativni-osobni-list-duchodoveho-pojisteni>
- ✓ **Informativní důchodová aplikace IDA a důchodová kalkulačka:**
<https://www.cssz.cz/duchodova-kalkulacka>
- ✓ **Informace k náhradním dobám pojištění:**
<https://www.cssz.cz/nahradni-doba-pojisteni>
- ✓ **Informace ke vdovským důchodům:**
<https://www.cssz.cz/vdovsky-vdovecky-duchod>
- ✓ **Bezplatná Call centra ČSSZ:**
<https://www.cssz.cz/call-centra-cssz> Linka 800 050 248
- ✓ **S žádostí o radu se můžeme obrátit také na občanské poradny**
<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- ✓ zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ nařízení vlády č. 282/2024 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2023, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2023, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2025, základní výměry důchodu stanovené pro rok 2025 a částky zvýšení za vychované dítě pro rok 2025 a o zvýšení důchodů v roce 2025

- ✓ zákon č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ nařízení vlády č. 622/2004 Sb., o poskytování příplatku k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů)

NĚKTERÉ FORMY SOCIÁLNÍ POMOCI

- Příspěvek na zvláštní pomůcku
- Příspěvek na mobilitu
- Příspěvek na bydlení
- Doplátek na bydlení

Příspěvek na zvláštní pomůcku

Pokud trpíme zdravotním postižením, mohou nám napomoci zlepšit kvalitu našeho života a soběstačnost zvláštní pomůcky. Jejich pořízení ale nebývá levnou záležitostí.

Příspěvek na zvláštní pomůcku je určen osobám s takovým zdravotním postižením, které má charakter nepříznivého zdravotního stavu uvedeného **v příloze zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.**

Patří sem stanovené:

- **těžké vady nosného nebo pohybového ústrojí,**
- **těžká zraková postižení,**
- **těžká sluchová postižení a**
- **zdravotní postižení interní povahy způsobující těžká omezení pohyblivosti.**

Některé kategorie osob ale z důvodu zdravotního stavu na příspěvek nárok nemají.

Jde například o osoby, které trpí některými duševními poruchami nebo závislostí na návykových látkách. Zdravotní stavy vylučující přiznání příspěvku jsou konkrétně také uvedeny v příloze výše uvedeného zákona.

Nárok na příspěvek se vždy posuzuje podle konkrétního zdravotního stavu osoby, pro kterou je příspěvek poskytován.

Aby bylo z pohledu zákona možno považovat **zdravotní stav za nepříznivý,** musí podle poznatků lékařské vědy trvat **déle než 1 rok.**

Podmínkou pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku dále je, že je osoba:

- starší 15 let, pokud je příspěvek poskytován na pořízení vodícího psa,
- starší 3 let u příspěvku poskytovaného na pořízení motorového vozidla, schodolezu, stropního zvedacího systému, svíslé zdvihací plošiny, šikmé zvedací plošiny, schodišťové sedačky nebo na úpravu bytu,
- 1 roku v ostatních případech.

Musí se jednat o pomůcku, která **umožní zdravotně postižené osobě sebeobsluhu nebo je potřebná k realizaci pracovního uplatnění, přípravě na budoucí povolání, vzdělání, ke styku s okolím nebo k získávání informací.**

Při posuzování existence nároku na příspěvek se přihlíží i k dalším pomůckám, předmětům, zdravotnickým prostředkům a úpravám, které tato osoba využívá.

Když je zvláštní pomůcka zdravotnickým prostředkem, který je plně nebo částečně hrazen z prostředků veřejného zdravotního pojištění nebo je zapůjčen zdravotní pojišťovnou, **nelze příspěvek na zvláštní pomůcku poskytnout.**

Také pokud **není dostatečná zdravotní indikace** k tomu, aby mohla být pomůcka hrazena z veřejného zdravotního pojištění nebo zapůjčena zdravotní pojišťovnou.

Příspěvek se poskytuje na druhy a typy zvláštních pomůcek určených osobám se zdravotním postižením, které jsou uvedeny v seznamu stanoveném ve vyhlášce č. 388/2011 Sb. a na pomůcky, které lze s těmito pomůckami považovat za srovnatelné.

Jestliže není zvláštní pomůcka ve výše uvedeném seznamu uvedena, posoudí se, zda je v konkrétním případě srovnatelná z hlediska svého využití s druhy a typy zvláštních pomůcek, které v tomto seznamu uvedeny jsou.

Příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení motorového vozidla

Pro vznik nároku na tento příspěvek je podmínkou, že je **osoba schopna motorové vozidlo řídit nebo v něm být převážena a to, že se v kalendářním roce dopravuje opakovaně.** Žadatel tuto skutečnost prokazuje čestným prohlášením.

Příspěvek může být poskytnut **osobě starší 3 let**, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí, autistickou poruchu s těžkým funkčním postižením anebo těžkou nebo hlubokou mentální retardací charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, a její zdravotní stav nevyklučuje přiznání tohoto příspěvku.

U příspěvku na pořízení motorového vozidla se oproti jiným **případům neuplatňuje podmínka základního provedení a nejmenší ekonomické náročnosti.**

Nárok na tento příspěvek je možno uplatnit **i opakovaně.** Nejdříve ale po uplynutí 84 kalendářních měsíců po sobě jdoucích, počínaje od kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve které nabylo právní moci předchozí rozhodnutí o tomto příspěvku, pokud osoba příspěvek nebo jeho poměrnou část nevrátila nebo pokud jí nebylo jeho vrácení prominuto.

K zakoupení vozidla mohlo dojít už před podáním žádosti. Když by byla jeho pořizovací cena nižší než výše příspěvku stanovená podle pravidel uvedených v zákoně, bude výše příspěvku na zvláštní pomůcku v tomto případě stanovena ve výši ceny, za kterou bylo motorové vozidlo zakoupeno.

Příspěvek na zvláštní pomůcku na pořízení svislé zdvihací plošiny, šikmé zvedací plošiny, schodišťové sedačky nebo stropního zvedacího systému

Příspěvek může být poskytnut **osobě starší 3 let**, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí, autistickou poruchu s těžkým funkčním postižením anebo

těžkou nebo hlubokou mentální retardací charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, a její zdravotní stav nevylučuje přiznání tohoto příspěvku.

K přiznání příspěvku je třeba doložit i **souhlas vlastníka nemovitosti** s instalací zařízení a s jeho provozem, jestliže vlastníkem nemovitosti není sám žadatel. Souhlas vlastníka nemovitosti může nahradit rozhodnutí soudu.

Na výzvu krajské pobočky Úřadu práce je potřeba **předložit alespoň 2 návrhy odstranění bariéry včetně ceny.**

Příspěvek je možné poskytnout pouze na zvláštní pomůcku **v jejím základním provedení**, které v konkrétním případě bude vzhledem ke zdravotnímu postižení plně vyhovovat a současně splní podmínku nejmenší ekonomické náročnosti.

Jestliže lze odstranění bariéry dosáhnout prostřednictvím schodolezu, nelze poskytnout příspěvek na pořízení svislé nebo šikmé zvedací plošiny.

Příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení vodícího psa

Příspěvek může být poskytnut pouze **osobě starší 15 let.**

Vždy musí jít o psa, který byl vycvičen a předán osobou (fyzickou nebo právnickou), která je členem mezinárodní organizace sdružující výcvikové školy nebo podala přihlášku za člena takové organizace, maximálně však po dobu dvou let od podání přihlášky.

Povinné dovednosti vodícího psa jsou uvedeny ve vyhlášce č. 388/2011 Sb.

Výše příspěvku na zvláštní pomůcku

Pro stanovení výše příspěvku na zvláštní pomůcku (s výjimkou pořizování motorového vozidla) se **nejdříve určí příjem osoby nebo příjem osob s ní posuzovaných**. Za příjmy se považují příjmy podle zákona o životním a existenčním minimu, podle kterého se stanoví i okruh společně posuzovaných osob.

Příjem se zjišťuje za rozhodné období, kterým je kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu měsíci, ve kterém byla podána žádost o příspěvek na zvláštní pomůcku. Stanoví se jako měsíční průměr příjmů žadatele o příspěvek na zvláštní pomůcku nebo součet měsíčních příjmů žadatele o příspěvek na zvláštní pomůcku a osob s ním společně posuzovaných.

Dále je rozhodující i cena pomůcky, která má být pořízena.

Ve výjimečných případech může být příspěvek přiznán i někomu, kdo podmínky nesplňuje z důvodu překročení hranice pro příjem stanovený zákonem. Musí ale existovat okolnosti hodné zvláštního zřetele.

Výše příspěvku se stanoví tak, aby spoluúcast osoby činila 10 % z předpokládané nebo již zaplacené ceny.

V některých případech může být stanovena i nižší spoluúčast z důvodu nedostatečných finančních prostředků na straně žadatele.

Výše příspěvku na zvláštní pomůcku na pořízení motorového vozidla je odstupňována v závislosti na výši příjmu od 100 tis. Kč až do 200 tis. Kč.

Celková částka vyplacených příspěvků nesmí přesáhnout částku 800 000 Kč v 60 po sobě jdoucích kalendářních měsících. U příspěvku na pořízení svislé zdvihací plošiny nebo šikmé zvedací plošiny 850 000 Kč za stejné období. Částky, které osoba v tomto období vrátila nebo jí bylo jejich vrácení prominuto, se od výše uvedených celkových částek odečítají.

Povinnost vrátit příspěvek na zvláštní pomůcku

V žádosti o přiznání příspěvku musí být uvedeny **pravdivé a nezkreslené informace**, jinak může být rozhodnuto o povinnosti vrátit příspěvek nebo jeho poměrnou část. Totéž se může stát, když bude příspěvek **použitý v rozporu s rozhodnutím**, kterým byl přiznán.

Příspěvek je třeba použít do 3 měsíců od jeho vyplacení nebo ve lhůtě, která byla pro pořízení zvláštní pomůcky stanovena.

Význam má i **pozbytí vlastnického práva v době 60 po sobě jdoucích kalendářních měsíců** ode dne vyplacení příspěvku. Totéž, pokud se pomůcka přestane používat.

U příspěvku poskytnutého na pořízení **motorového vozidla** se za toto období považuje 84 po sobě jdoucích kalendářních měsíců od dne vyplacení příspěvku. Vedle toho má u vyplaceného příspěvku na pořízení motorového vozidla význam skutečnost, že osoba pozbyla schopnost opakovaně se dopravovat nebo být motorovým vozidlem převážena.

Vyplacený příspěvek se ale nevrací, když oprávněná osoba zemře nebo zvláštní pomůcku neužívá z důvodu změny zdravotního stavu. Vyplacený příspěvek se nevrací v případě nezaviněné smrti vodičího psa nebo jeho ztráty dovedností z důvodu onemocnění nebo úrazu.

Krajská pobočka Úřadu práce může vrácení příspěvku prominout z důvodů hodných zvláštního zřetele.

Žádost o příspěvek na zvláštní pomůcku

Žádost se podává na stanoveném formuláři, který je možno osobně odevzdat nebo zaslat poštou pobočce Úřadu práce, která je příslušná podle místa trvalého pobytu žadatele. Elektronické podání je možné učinit prostřednictvím datové schránky nebo musí být žádost opatřena elektronickým podpisem.

K žádosti je třeba přiložit průkaz totožnosti každé posuzované osoby a rodný list dítěte do 15 let.

Formulář a další náležitosti žádosti jsou uvedeny na internetových stránkách: <https://pruvodce.gov.cz/invalidni-duchod/prispevek-na-zvlastni-pomucku-duchod>

Příspěvek na mobilitu

Příspěvek na mobilitu je pravidelně **každý měsíc vyplácen zdravotně postiženým osobám, které se za úhradu opakovaně v měsíci někam dopravují nebo jsou dopravovány** a slouží k tomu, aby jim kompenzovala náklady plynoucí ze zajištění této dopravy.

Až na výjimky hodné zvláštního zřetele není příspěvek na mobilitu poskytován osobám, kterým jsou poskytovány pobytové sociální služby podle zákona o sociálních službách v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče.

Při splnění výše uvedených podmínek vzniká nárok **osobám starším jednoho roku, které mají současně nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označeným symboly „ZTP“ nebo „ZTP/P“** přiznaný podle právních předpisů účinných od **1. 1. 2014**.

Všechny podmínky pro přiznání nároku s výjimkou podmínky opakovaného dopravování za úhradu musí být splněny po celý měsíc. Druh zdravotního postižení nerozhoduje.

Splnění podmínky opakovaného dopravování za úhradu prokazuje žadatel čestným prohlášením.

Příspěvek na mobilitu je upraven zákonem o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů.

Výše příspěvku na mobilitu

Příspěvek na mobilitu je poskytován **ve výši 900 Kč měsíčně**. Osoby, které potvrzením příslušné zdravotní pojišťovny prokážou, že využívají zdravotnický prostředek pro dlouhodobou domácí oxygenoterapii nebo zdravotnický prostředek pro domácí plicní umělou ventilaci by měl být až do roku 2026 poskytován příspěvek na mobilitu ve výši **2 900 Kč za kalendářní měsíc**.

Žádost o příspěvek na mobilitu

Pro přiznání příspěvku je třeba podat žádost na předepsaném tiskopisu, ke které je třeba přiložit průkaz totožnosti a rodný list dítěte do 15 let. Žádost je možno podat osobně nebo písemně poštou. Elektronické podání je možné prostřednictvím datové schránky nebo formou elektronické žádosti opatřené elektronickým podpisem **na příslušné pobočce Úřadu práce**. Odvolání proti zamítavému rozhodnutí řeší Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Formulář a další podrobnosti k podání žádosti jsou uvedeny na těchto internetových stránkách: <https://pruvodce.gov.cz/invalidni-duchod/prispevek-na-mobilitu>

Nárok na výplatu příspěvku nenáleží za kalendářní měsíc, po který byla oprávněně osobě poskytována zdravotní péče v průběhu hospitalizace.

Příspěvek se přiznává od data podání žádosti a vyplácí se zpětně, vždy do konce následujícího kalendářního měsíce po kalendářním měsíci, za který náleží.

Pokud má žadatel zájem, je možné ho vyplácet i jednou splátkou za 3 kalendářní měsíce, za které náležel.

Důležité odkazy:

- ✓ **Informace k příspěvku na zvláštní pomůcku:**
<https://pruvodce.gov.cz/invalidni-duchod/prispevek-na-zvlastni-pomucku-duchod>
- ✓ **Informace k příspěvku na mobilitu:**
<https://pruvodce.gov.cz/invalidni-duchod/prispevek-na-mobilitu>
- ✓ **S žádostí o radu se můžeme obrátit také na občanské poradny**
<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- ✓ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů
- ✓ vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením

Příspěvek na bydlení

Bydlení je nákladná záležitost. Systém státní sociální podpory tak nabízí možnost čerpat jednotlivcům i rodinám s nízkými příjmy příspěvek na bydlení, který má pomoci náklady na bydlení hradit.

Abychom splnili zákonné podmínky pro přiznání příspěvku na bydlení, musíme v první řadě patřit mezi osoby, kterým zákon tento nárok přiznává.

Do této skupiny patří:

- vlastník bytu a vlastník nemovitosti, ve které je byt, který užívá a jejich manželé, kteří užívají byt na základě práva na bydlení odvozeného od vlastnického práva druhého manžela,
- osoba, která užívá byt na základě služebnosti užívání celého bytu nebo,
- vlastní, který užívá k trvalému bydlení stavbu pro individuální nebo rodinnou rekreaci,
- nájemce bytu a podnájemce bytu užívající byt se souhlasem vlastníka bytu,
- nájemci bytu manželé, mají-li společné nájemní právo.

Bytem se pro účely příspěvku na bydlení rozumí soubor místností nebo samostatná obytná místnost, které svým stavebně technickým uspořádáním nebo vybavením splňují požadavky na **trvalé bydlení**, a jsou k tomuto účelu užívání určeny podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) nebo jsou **zkolaudovány jako byt**.

Oproti tomu **stavba pro individuální nebo rodinnou rekreaci** má povahu samostatně vymezeného uzamykatelného prostoru s minimálně jednou pobytovou místností a svou polohou, velikostí a stavebním uspořádáním musí splňovat požadavky pro to, aby se v ní zdržovaly a bydlely osoby a dále neomezený přístup k pitné vodě a záchod.

Společně s žadatelem se mohou při vyřizování žádosti posuzovat i některé další osoby, které s ním žijí. Pokud se ale s žadatelem žádné další osoby neposuzují, považuje se za rodinu pro účely poskytnutí příspěvku na bydlení za rodinu žadatel sám. **Příspěvek je vždy vyplácen jen jedné osobě.**

Příjmy rodiny a náklady na bydlení

Pro přiznání příspěvku na bydlení jsou rozhodující příjmy naší rodiny a také naše náklady na bydlení.

Nárok na příspěvek na bydlení vznikne, pokud platíme částku přesahující třetinu našich příjmů a zároveň třetina našich příjmů není vyšší než normativní náklady na bydlení stanovené zákonem.

Do rozhodného příjmu budou započteny příjmy všech společně posuzovaných osob **za rozhodné období**, kterým je období kalendářního čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje.

Náklady na bydlení

Náklady na bydlení tvoří **u nájemní a podnájemní smlouvy nájemné**. V ostatních případech je tvoří **stanovené srovnatelné náklady**, které činí za kalendářní měsíc:

Počet osob	2024	2025
1-2	3 571 Kč	3 614 Kč
3	4 669 Kč	4 725 Kč
4 a více	5 632 Kč	5 700 Kč

Do nákladů se zahrnují i další položky jako plyn, elektřina, dodávky tepla atd.

Zvláště jsou stanoveny **náklady za pevná paliva**, která se započítávají částkami za kalendářní měsíc:

Počet osob	2024	2025
1-2	1 843 Kč	1 797 Kč
3	2 411 Kč	2 351 Kč
4 a více	2 979 Kč	2 905 Kč

Náklady a příjmy rodiny se nově dokládají **dvakrát ročně**.

Normativní náklady

Normativní náklady jsou stanoveny zákonem o státní sociální podpoře jako průměrné **celkové náklady na bydlení podle velikosti obce a počtů členů domácnosti**. Stanovují se z nájemného a u ostatních kategorií z tzv. srovnatelných nákladů a cen služeb a energií podle průměrné spotřeby služeb a energií a přiměřené velikosti bytu pro daný počet bydlících osob.

Normativní náklady bydlení stanovené pro bydlení v nájmu nebo podnájmu v roce 2025:

Počet osob	Praha a Brno	Obec s alespoň 70 000 obyvateli	Obec do 69 999 obyvatel
1 - 2	17 298 Kč	14 680 Kč	14 204 Kč
3	19 865 Kč	16 441 Kč	15 819 Kč
4 a více	23 984 Kč	19 855 Kč	19 105 Kč

Normativní náklady stanovené pro bydlení v ostatních případech:

Počet osob	2024	2025
1-2	8 932 Kč	9 236 Kč
3	11 161 Kč	11 540 Kč
4 a více	13 568 Kč	14 029 Kč

Příspěvek na bydlení se za kalendářní měsíc stanoví jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30.

Náklady na bydlení mohou být nižší než normativní náklady na bydlení a potom náleží příspěvek na bydlení ve výši rozdílu mezi náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30.

Orientačně si můžeme spočítat nárok na příspěvek na bydlení na on-line dostupné kalkulačce příspěvku na bydlení.

Náležitosti žádosti

Žádost o příspěvek na bydlení můžeme **podat osobně na kontaktním pracovišti Úřadu práce v místě našeho skutečného pobytu nebo na toto pracoviště žádost zaslat poštou**. Můžeme také využít svoji datovou schránku nebo e-mail se zaručeným elektronickým podpisem. **Žádost můžeme podat i prostřednictvím klientské zóny Jenda.**

Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení je dávkou, která má ochránit osoby v hmotné nouzi a pomoci jim udržet si střechu nad hlavou. **Slouží k uhrazení nákladů na bydlení, tedy nájmu, nákladů na energie a služby spojené s bydlením.**

Na přiznání doplatku na bydlení mají vliv naše majetkové poměry, sociální poměry a snahu žadatele nepříznivou situaci zlepšit.

Doplatek na bydlení může získat **osoba pobírající příspěvek na živobytí a jiná osoba** na základě smlouvy, rozhodnutí nebo jiného písemného právního titulu, **které příspěvek na živobytí přiznán nebyl, jestliže její příjem a příjem osob společně s ní posuzovaných přesáhl částku živobytí, ale nepřesáhl 1.3 násobek této částky.**

Pouze v případech hodných zvláštního zřetele může být příspěvek poskytnut i do ubytovacího zařízení. Podmínkou je, že je zde schválený provozní řád.

To platí i pro domovy pro seniory, chráněné bydlení, zdravotnická zařízení lůžkové péče nebo pro domovy pro osoby se zdravotním pojištěním.

Výše doplatku na bydlení

Výše doplatku na bydlení se odvíjí od výše odůvodněných nákladů na bydlení (kterou mohou být sníženy o přiznaný příspěvek na bydlení) a výše příjmu rodiny včetně příspěvku na živobytí. Stanoví se tak, aby žadateli nebo společně posuzovaným osobám, zůstala po zaplacení všech odůvodněných nákladů na bydlení částka na živobytí. Konkrétní výši částky na živobytí **zjistíme z rozhodnutí Úřadu práce.**

Žádost o doplatek na bydlení

Žádost o doplatek na bydlení podáme na kontaktním pracovišti Úřadu práce, místně příslušném místa našeho trvalého pobytu nebo místa, kde se skutečně zdržujeme. Musíme vyplnit předepsaný tiskopis (včetně příloh), který je dostupný na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

*V roce 2024 Poslanecká sněmovna ČR projednává **návrh zákona o dávce státní sociální pomoci. Je plánována reforma sociálních dávek.** Od července 2025 má dojít ke zrušení 4 sociálních dávek, u kterých se již nyní sleduje příjem a jsou vypláceny pravidelně. Jedná se o příspěvek na bydlení, doplatek na bydlení, příspěvek na živobytí a příspěvek na dítě. Místo těchto dávek by měla být zavedena **jedna nová sociální dávka.** Konečná podoba návrhu není v době vydání této publikace k dispozici. Pro přiznání nároku se počítá s tím, že se bude i nadále sledovat příjem, majetek, práce, školní docházka dětí a mělo by dojít ke sjednocení okruhu posuzovaných osob.*

Důležité odkazy:

- ✓ **Návod na vyplnění žádosti o příspěvek na bydlení je dostupný na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí**
<https://www.mpsv.cz/web/cz/-/zadost-o-prispevek-na-bydleni>
- ✓ **Orientační kalkulačka pro výpočet příspěvku na bydlení**
<https://www.mpsv.cz/web/prispevek/orientacni-vypocet-prispevku-na-bydleni>
- ✓ **Informace k žádosti o doplatek na bydlení jsou dostupné na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí**
<https://www.mpsv.cz/web/cz/-/zadost-o-doplatek-na-bydleni>
- ✓ **S žádostí o radu se můžeme obrátit také na občanské poradny**
<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- ✓ zákon č. 117/1992 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

SENIORŮ A VYŽIVOVACÍ POVINNOST

Vyživovací povinnost mezi příbuznými

Stárnutí sebou přináší některá úskalí a někdy již rodič není schopen zabezpečit si své potřeby a sám se žít. Rodič například už nemůže pracovat a jeho důchod mu nepostačuje k pokrytí jeho základních životních potřeb.

V první řadě se o takového rodiče má postarat jeho manžel, partner nebo registrovaný partner (do budoucna i partner). Jestliže ale takové řešení není možné, nastupuje ze zákona vyživovací povinnost dětí vůči rodičům, popřípadě i vnoučat vůči prarodičům, pokud jsou tito potomci schopni sami se žít.

Vyživovací povinnost dětí vůči rodičům má přednost před vyživovací povinností vnuků vůči prarodičům. Podmínky pro plnění vyživovací povinnosti se u dětí i vnuků posuzují obdobně.

Občanský zákoník výslovně stanoví, že předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost. Vzdálenější příbuzní pak mají vyživovací povinnost jen tehdy, nemohou-li ji plnit bližší příbuzní.

Pro určení rozsahu výživného se posuzují u rodiče:

- jeho **odůvodněné potřeby** a
- **majetkové poměry.**

Je tedy třeba zvážit **zdravotní stav rodiče a jeho věk.** Dále **majetek a příjmy** ve formě např. důchodu či výnosů z majetku. Za **odůvodněné potřeby** lze považovat náklady na stravu, bydlení, ošacení, léky ve standardní míře.

U povinného dítěte se posuzují jeho:

- **schopnosti,**
- **možnosti** a
- **majetkové poměry.**

Při posuzování **schopností dítěte** je třeba vzít v potaz jeho zralost, pracovní schopnosti, zkušenosti atd.

Je také třeba přihlídnout k jeho možnostem, ať už z hlediska věku, zdravotního stavu, rodinné situaci či situaci na pracovním trhu.

Při posuzování **majetkových poměrů** se posuzuje jak samotný majetek dítěte, tak výnosy z tohoto majetku.

Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů dítěte se také posuzuje, **zda se bez důležitého důvodu nevzdalo výhodnějšího zaměstnání nebo výdělečné činnosti, popřípadě majetkového prospěchu.** Také se přihlíží k tomu, zda dítě nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.

Význam má také to, **zda dítě o rodiče osobně pečuje a v jaké míře**. Přihlédne se případně i k péči o rodinnou domácnost.

Jestliže má rodič více dětí, má rodiči každé z nich přispívat v takovém poměru, jaký odpovídá jejich schopnostem a možnostem vůči schopnostem a možnostem ostatních sourozenců.

Platba výživného musí zohlednit běžné potřeby rodiče i takové, které se vyskytují např. mimořádně, rodič však nemá nárok na úhradu nadstandardních výdajů.

Podle zákona je dítě povinno zajistit svým rodičům **slušnou výživu**. Jedná se tedy o jiný rozsah povinnosti než v případě výživného rodičů vůči dětem, kteří jsou povinni dítěti zajistit zásadně shodnou životní úroveň jako mají sami.

Vyživovací povinnost je možno splnit finanční podporou nebo i osobní péčí o rodiče.

Vyživovací povinnost nelze převést na nikoho jiného a rodič se jí nemůže předem vzdát.

Rodinné vztahy jsou složité a jistě nalezneme řadu případů, **kdy by nebylo v souladu s dobrými mravy požadovat, aby dítě mělo vůči svému rodiči vyživovací povinnost**. To platí pro případy, kdy např. rodič sám v minulosti neplnil vyživovací povinnost vůči dítěti, své dítě zanedbával nebo dokonce týral. Také pokud ke své nepříznivé situaci sám přispívá například tím, že nepracuje, ačkoliv by toho byl schopen.

Ideální situace nastává v případě, kdy se rodinní příslušníci na způsobu a rozsahu péče o potřebného rodiče dohodnou. Pokud to ale není možné, je třeba přistoupit k soudnímu řízení a v krajním případě i k soudnímu výkonu rozhodnutí.

Změna a zánik vyživovací povinnosti

V průběhu plnění vyživovací povinnosti dítěte vůči rodiči může dojít **k podstatné změně okolností jak na straně rodiče, tak dítěte**. Rodič např. získá nějaký majetek nebo dítě onemocní nebo se zásadně změní jeho rodinná situace. Za takové situace může dojít ke zvýšení či snížení vyživovací povinnosti.

Vyživovací povinnost může i zaniknout, a to v následujících případech:

- **rodič znovu nabyl schopnost se sám žít** a pominul tak stav jeho odkázanosti na výživu,
- **rodič uzavřel manželství nebo partnerství,**
- **dítě pozbylo schopnost se samostatně žít,**
- **dítě bylo osvojeno** jinou osobou a původní rodinné vztahy se tak již neuplatní,
- **rodič nebo dítě zemřou.**

Výživné prarodičů vůči vnukům

Z pravidla, že předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost, vyplývá také vyživovací povinnost prarodičů vůči svým vnoučatům.

V tomto případě má před touto povinností přednost vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti a povinnost prarodičů se zde uplatňuje pouze podpůrně v případě, že rodič nemůže z objektivních důvodů svou vyživovací povinnost plnit anebo je její vymáhání na rodiči vyloučeno.

I zde se jako v případě vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům neuplatní kritérium shodné životní úrovně dítěte s životní úrovní prarodičů, ale prarodiče mají povinnost zabezpečit odůvodněné potřeby dítěte. Přihlíží se i k majetkovým poměrům dítěte.

Nezletilý vnuk, který není plně svéprávný, má právo na výživné, i když má vlastní majetek, ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě.

Při stanovení rozsahu výživného se u prarodiče posuzují:

- ***schopnosti,***
- ***možnosti*** a
- ***majetkové poměry.***

Pokud má dítě více prarodičů, odpovídá rozsah vyživovací povinnosti každého z nich jeho majetkovým poměrům, schopnostem a možnostem k majetkovým poměrům, schopnostem a možnostem ostatních.

Za **odůvodněné potřeby dítěte** se považují náklady na bydlení, stravu, ošacení, sportovní a kulturní vyžití, přípravu na budoucí povolání atp.

Při stanovení výše vyživovací povinnosti u dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor, pokud to nevyklučují okolnosti případu.

Poskytnuté výživné se stává vlastnictvím dítěte a při jeho správě se uplatňují obecná zákonná pravidla pro jmění dítěte.

Při stanovení výše výživného musí **prarodič řádně prokázat své příjmy** předložením všech listin a dalších podkladů, na jejichž základě budou zhodnoceny jeho majetkové poměry. Pokud tak neučiní a neumožní soudu zjistit ani další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného právního předpisu, považuje se za jeho průměrný měsíční příjem pětadvacetinásobek životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu.

Výživné může být soudem přiznáno ode dne zahájení řízení a dále za dobu nejdéle tří let zpět od tohoto dne.

V průběhu času může dojít ke změně poměrů u obou stran. Soud v takových případech může změnit dohodu nebo rozhodnutí o výživném pro nezletilé dítě, které nenabýlo plné svéprávnosti. **Již spotřebované výživné se ale nevrací.**

Prarodič poskytuje vnoučeti výživné v pravidelně se opakujících dávkách. Splatnost výživného nastává vždy měsíc dopředu. Osoba, která je povinná výživné platit se ale může s oprávněnou osobou domluvit i jinak, popřípadě může o něm jinak rozhodnout i soud.

U prodlení s platbami výživného může oprávněný požadovat i zaplacení úroků z prodlení.

Důležité odkazy:

<https://vyzivne.justice.cz/>

<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- ✓ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

DAROVACÍ SMLOUVA

Všichni můžeme se svým majetkem svobodně nakládat. Můžeme se například rozhodnout, že svůj **majetek na někoho bezplatně převedeme a tím ho darujeme**.

Základem pro darování je darovací smlouva. Na jedné straně smlouvy stojí **dárce** a na druhé straně **obdarovaný**.

Dárce se může rozhodnout darovat věc jednomu obdarovanému nebo více obdarovaným. **Může darovat majek, který právě vlastní**. Může se ale rozhodnout **darovat i majek, který nabude teprve v budoucnu**. Pro darování budoucího majetku ale platí omezení na polovinu majetku dárce.

Dárce může darovat určitou věc, všechny svůj majetek nebo třeba pravidelnou podporu. Dluhy ale darovat nelze.

Obdarovaný musí s přijetím daru vyjádřit souhlas.

Za darování se ale nepovažují pouhé drobné společenské úsluhy, jakými jsou například dárky k narozeninám.

Vlastnické právo k darované věci může obdarovaný získat již v okamžiku uzavření smlouvy nebo z nějakého důvodu až v budoucnu, například pokud je nabytí daru spojeno se splněním nějaké podmínky.

Darovací smlouvu mohou strany uzavřít ústně nebo písemně. Pro platnost darovací smlouvy ale musí být **písemná forma** smlouvy dodržena vždy, pokud dochází k darování **věci zapsané do veřejného seznamu**. Například u nemovitosti, která je vedena v katastru nemovitostí. **Nedodržení požadavku na písemnou formu by vedlo k neplatnosti smlouvy**.

Písemnou formu je třeba dodržet i pokud **projevíme vůli nějakou věc darovat, ale dar neodevzdáme obdarovanému současně s tímto projevem vůle**. Z takové smlouvy jsme již poté zavázáni k odevzdání daru. Taková darovací smlouva se nazývá konsensuální a je třeba ji odlišit od **tzv. slibu daru**. Slib daru znamená, že ten, kdo druhému dar jenom slíbil, nemá povinnost jej skutečně darovat. Ten, kdo slib obdržel, ale má právo na uhrazení účelně vynaložených nákladů v očekávání daru.

Následně se ale okolnosti mohou změnit natolik, že **může dojít k ohrožení výživy dárce nebo plnění jeho vyživovací povinnosti**. Dokud dárce věc darovanému neodevzdá, má za takové nepříznivé situace možnost od uzavřené smlouvy odstoupit. Pokud ale už část daru daroval, má možnost odstoupit už jenom od toho, co dosud nesplnil.

Při sepisování darovací smlouvy musíme dodržet některé náležitosti. Zejména je třeba, aby byly ve smlouvě **dostatečně určitě označeny smluvní strany**. Také je třeba **náležitě vymežit dar**, aby ho nešlo zaměnit s ničím jiným.

Darovací smlouva má obsahovat podmínky předání daru a případně i další podmínky, které si přejeme s darováním spojit. Nesmíme zapomenout ani na **další formální náležitosti**, kterými jsou místo a datum podpisu smlouvy či podpisy smluvních stran.

Dárce se může zavázat k pravidelné podpoře obdarovaného. Právo dárce poskytovat podporu a právo obdarovaného na podporu ale přechází na jejich dědice pouze v případě, že si to dárce a obdarovaný spolu výslovně ujednali. **Darovaná podpora může spočívat v poskytnutí peněz, věci nebo některých služeb.** Její poskytování může být spojeno se splněním některých podmínek na straně obdarovaného nebo může být časově omezena.

Dar pouze malé hodnoty nebo dar, který je obvyklý vzhledem k okolnostem, může darovat či přijmout **i osoba omezená ve svéprávnosti.**

Obdarován nemůže být provozovatel či správce zařízení poskytujícího zdravotnické nebo sociální služby nebo jeho zaměstnanci, jestliže došlo k darování v době, kdy byl dárce buď v péči zařízení nebo jinak přijímal jeho služby. Jediná výjimka v těchto případech platí pro osoby blízké.

Dárce má odpovědnost za to, že **darovaná věc je v jeho vlastnictví a nemá vady.** Pokud by tyto skutečnosti obdarovanému zatajil, odpovídal by obdarovanému za škody, které by mu v důsledku toho vznikly. Obdarovaný má navíc možnost v těchto případech od smlouvy i odstoupit a dar vrátit.

Smluvní strany si mohou něco dát i navzájem. Za darování se poté považuje jenom hodnota plnění jedné strany, která převyšuje hodnotu plnění druhé strany.

Životní okolnosti se neustále mění a někdy by ani nebylo v souladu s dobrými mravy, aby si obdarovaný dar ponechal. Zákon na tyto situace pamatuje a při splnění určitých podmínek **umožňuje odvolání daru.**

Prvním případem je **odvolání daru pro nouzi.** Může se stát, že po darování dárce upadne do takové nouze, že nemá ani prostředky na nutnou výživu sebe nebo případně osoby, kterou má povinnost vyživovat. **Za takových okolností může dar odvolat, nejvýše ale v rozsahu, v jakém se mu nedostává prostředků k výživě.** Obdarovaného může požádat přímo o vrácení daru nebo o zaplacení jeho obvyklé ceny. Obdarovaný si může zvolit, zda jeho požadavku vyhoví nebo mu místo toho začne poskytovat to, co je potřeba k výživě.

Výjimka platí pro **obdarované, kteří jsou sami v obdobné hmotné nouzi** jako dárce nebo za situace, kdy si **dárce sám přivodil stav nouze úmyslně nebo z hrubé nedbalosti.**

Dědici dárce už ale právo odvolat dar pro nouzi nemají. Pouze osoba, k jejíž výživě byl dárce povinen, může po obdarovaném požadovat doplnění toho, co nedostává od dárce. K tomu musí splnit stejné podmínky jako dárce.

Druhým případem je **odvolání daru pro nevděk**. Dárce může od daru odstoupit, pokud mu obdarovaný **ublíží úmyslně nebo z hrubé nedbalosti** tak, že **zjevně porušil dobré mravy**. Dárce může požadovat vydání celého daru, který už byl obdarovanému odevzdán a pokud to není možné, tak zaplacení jeho obvyklé ceny.

Odvolat dar může i dárcův dědic za podmínky, že v tom zabránil dárce obdarovaný nebo vyšší moc. Dědic může dar odvolat nejpozději do jednoho roku od smrti dárce.

Právo odvolat dar pro nevděk náleží dárce po dobu jednoho roku ode dne, kdy mu obdarovaný ublížil. Pokud se o tom dárce dozví až později, tak do jednoho roku ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu pro odvolání daru.

Práva odvolat dar pro nouzi nebo nevděk se dárce nemůže vzdát.

Darování má dopady také do daňové oblasti. Obdarovaný nemusí zaplatit darovací daň. Až na výjimku daru mezi příbuznými mu ale vznikne povinnost zaplatit daň z příjmu.

Důležité odkazy:

<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- ✓ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

ZÁKLADNÍ INFORMACE K DĚDICKÉMU PRÁVU

Když se začneme zabývat myšlenkou, co se stane s naším majetkem po naší smrti, může nás překvapit složitost právní úpravy v této oblasti. Abychom se mohli správně rozhodnout, je na začátku dobré mít alespoň základní přehled o možnostech, které máme.

Úvodem si vyjasněme základní pojmy, se kterými se v oblasti dědění setkáváme.

Dědické právo je právo na pozůstalost nebo poměrný díl z ní.

Pozůstalost je jmění zůstavitele nebo jeho část v okamžiku jeho smrti.

Dědictví je pouze majetek, který na dědice skutečně připadne.

Když zůstavitel zemře, lékař zpravidla vystaví list o prohlídce zemřelého a provede oznámení matričnímu úřadu, který vystaví úmrtní list. Matrika poté zašle úmrtní list soudu, který pověří konkrétního notáře k vedení dědického řízení. Někdy takový postup není možný, protože vzhledem k okolnostem nelze určit okamžik smrti zemřelého nebo se jedná o nezvěstnou osobu. Den, který je považován za den smrti člověka, určí v takových případech soud.

Aby mohlo k dědění dojít, **musí za sebou zůstavitel nechat v okamžiku své smrti nějakou pozůstalost**. V průběhu dědického řízení se zjišťuje, jaký majetek po sobě zůstavitel zanechal, a to včetně dluhů.

Dluhy spadají do dědictví také a dědic má pouze možnost **dědictví odmítnout ve lhůtě jednoho měsíce od vyrozumění notářem**.

Další možností, kterou má dědic ohledně dluhů, je **výhrada soupisu pozůstalosti**. Ta dědici zaručuje, že zůstavitelovy dluhy případně zaplatí pouze do výše hodnoty majetku, který z pozůstalosti získá.

Po zjištění zůstavitelova jmění dojde k **ocenění jeho majetku**. Notář vypracuje soupis pozůstalosti a hodnota majetku se stanoví na základě znaleckých posudků. Jednodušší je situace v případě, že se **dědicové jsou schopni shodnout a učiní souhlasné prohlášení o hodnotě majetku**.

V dědickém řízení je také třeba určit **okruh dědiců**. Zatímco zůstavitelem může být pouze fyzická osoba, dědicem může být fyzická osoba, právnická osoba nebo stát. Dědicem se může stát dokonce i nenarozené dítě, pokud to ale vyhovuje jeho zájmům. Jestliže zůstavitel zemřel po početí dítěte, a to se následně narodilo živé, stává se dítě dědicem.

Smrtí fyzické osoby a zánikem právnické osoby jejich způsobilost dědit zaniká. Zákon ale stanoví i další důvody, pro které se i živý dědic může stát k dědění nezpůsobilým.

Důležitým předpokladem dědění je **dědický titul**. Tím se rozumí důvod, na jehož základě se dědic k dědictví povolává. Může jím být závěť, dědická smlouva nebo zákon.

Zůstavitel má i možnost rozhodnout o svém majetku pro případ smrti **tzv. odkazem**. Odkazovníkatel dědicem není.

Závěť

Závěti můžeme jednostranně rozhodnout, komu připadne po smrti náš majetek. Představuje jeden ze způsobů pořízení pro případ smrti. Platná závěť má přednost před děděním ze zákona.

Závěť můžeme sepsat:

- vlastní rukou (holografická závěť),
- jinak než vlastní rukou – zde ale musí být přítomni dva svědci (alografická závěť),
- notářským zápisem.

Osoby, které se nacházejí v ohrožení života, mohou sepsat **závěť s úlevami**.

Majetek můžeme odkázat komukoliv, podle našeho přání. Při sepisování závěti ale nesmíme zapomenout na naše **nepominutelné dědice** čili naše děti a pokud děti nedědí, tak jejich potomky. Nezletilý nepominutelný dědic musí dostat tři čtvrtiny jeho zákonného dědického podílu a zletilý nepominutelný dědic jednu čtvrtinu zákonného dědického podílu.

Nepominutelného dědice můžeme vydědit jenom z důvodů stanovených zákonem.

Důvody pro vydědění nastávají, pokud vyděděný:

- neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nouzi,
- vyděděný neprojevuje o zůstavitele opravdový zájem,
- vyděděný byl odsouzen za spáchání trestného činu svědčícího o jeho zvrhlé povaze,
- vyděděný trvale vede nezřízený život,
- vyděděný je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že je tu obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl (v tom případě je ovšem třeba, aby byl tento povinný díl zůstaven jeho potomkům).

Pokud chceme mít jistotu, že naše závěť bude platná a s majetkem po naší smrti naloženo skutečně v souladu s naším přáním, je opravdu vhodné **nechat si závěť sepsat u notáře**. Po sepsání bude závěť uložena v elektronické Evidence právních jednání pro případ smrti vedené Notářskou komorou České republiky. Přeci jenom rozhodujeme o celém našem majetku a můžeme tak často předejít i následným neshodám mezi rodinnými příslušníky.

Závěť, kterou jsme již sepsali, můžeme kdykoliv zrušit. Sepíšeme závěť novou nebo svou závěť odvoláme. I pro platné zrušení a odvolání závěti je ale třeba dodržet určitou formu.

Dědická smlouva

Vedle závěti je dalším pořízením pro případ smrti dědická smlouva. **Dědická smlouva má přednost před závětí.** Na rozdíl od závěti ale nejde o jednostranné právní jednání, ale o dvoustranné. Zůstavitel může povolat druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice nebo odkazovníka a druhá strana jeho nabídku přijme. **Dědickou smlouvu je možné uzavřít pouze ve formě notářského zápisu.**

Uzavřít dědickou smlouvu může zůstavitel pouze za podmínky, že je zletilý a plně svéprávný.

Po uzavření dědické smlouvy může zůstavitel i nadále nakládat se svým majetkem podle svého uvážení. Pokud by ale takové nakládání s majetkem bylo v rozporu s dědickou smlouvou, může se dědic dovolat neúčinnosti těchto právních jednání.

Dědická smlouva může zahrnovat pouze ¼ pozůstalosti. Zbývající jedna čtvrtina bude rozdělena podle závěti zůstavitele a pokud nezanechal závěť, tak podle zákona.

Již uzavřenou smlouvu nemůže zůstavitel odvolat nebo zrušit jednostranně, bez dohody s druhou smluvní stranou. Je možné sepsat novou dědickou smlouvu nebo stávající smlouvu zrušit, ale lze tak učinit opět pouze formou notářského zápisu.

Dědění ze zákona

Jestliže nedošlo k rozdělení celého nebo části majetku podle závěti, přichází na řadu dědění ze zákona. Občanský zákoník rozlišuje celkem 6 dědických tříd. **V každé dědické třídě je stanoven okruh dědiců.** Pokud dědí dědicové z bližšího okruhu oprávněných osob, další dědické třídy již nedědí.

Stát se stává zákonným dědicem až v případě, že nedědí žádný z dědiců podle zákonné dědické posloupnosti. **Dědictví připadá státu jako tzv. odúmrtí.**

Nezpůsobilým se dědic může stát ze zákona z následujících důvodů:

- dopustil se činu **povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli nebo proti členu jeho rodiny**, a to i pokud takový čin z nějakého důvodu není trestným činem (např. nedostatek věku pachatele);
- **dopustil se zavrženíhodného činu proti zůstaviteli poslední vůli**, a to zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil atd.;
- **dopustil se jako manžel vůči zůstaviteli činu naplňující znaky domácího násilí** a v den zůstavitelovy smrti probíhá řízení o rozvod manželství zahájené na zůstavitelům návrh;
- **byl zbaven rodičovské zodpovědnosti** proto, že ji nebo její výkon zneužíval nebo z vlastní viny její výkon zanedbával závažným způsobem, a to do doby nabytí zletilosti dítětem.

V prvních dvou případech má zůstavitel možnost dědici jeho skutek prominout. Musí tak ale učinit výslovně.

Za prominutí se považuje i to, že tohoto dědice uvede do závěti v době, kdy o skutku spáchaném dědicem prokazatelně věděl, ačkoli prominutí v závěti výslovně neuvede.

U případů probíhajícího rozvodu z důvodu domácího násilí je manžel nezpůsobilým dědicem, pokud není k dědění povolán jinak, např. závětí. To ale jenom za podmínky, že domácí násilí nebylo takové intenzity, aby se jednalo o trestný čin. V tom případě by již bylo nutné, aby zůstavitel manželovi výslovně toto jednání prominul.

Dědic se může dědického práva zřeknout, vzdát se ho nebo ho odmítnout. To je důležité vědět zejména v případě, že je **dědictví zatíženo dluhy**.

Spory o dědické právo

V průběhu dědického řízení může dojít k řadě sporů. Pokud jsou tyto spory povahy právní, řeší je notář. Pokud jsou povahy skutkové, vydá notář rozhodnutí. Následně odkáže toho z účastníků, jehož dědické právo se jeví se zřetelem k okolnostem případu jako nejslabší, **aby své právo uplatnil žalobou**.

K podání žaloby mu určí lhůtu, která nesmí být kratší než 2 měsíce.

Důležité odkazy:

<https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

Důležité právní předpisy:

- ✓ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Přehled právních předpisů:

- ✓ zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 182/2006 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ vyhláška č. 253/2024 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
- ✓ zákon č. 634/1992 S., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákoník č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ nařízení vlády č. 282/2024 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2023, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2023, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2025, základní výměry důchodu stanovené pro rok 2025 a částky zvýšení za vychované dítě pro rok 2025 a o zvýšení důchodů v roce 2025
- ✓ zákon č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ nařízení vlády č. 622/2004 Sb., o poskytování příplatku k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 500/2004 Sb., o správní řád, ve znění pozdějších předpisů)
- ✓ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů
- ✓ vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením
- ✓ zákon č. 117/1992 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

- ✓ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- ✓ zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zdroj informací:

- internetové stránky Ministerstva práce a sociálních věcí ČR
- internetové stránky Ministerstva spravedlnosti ČR
- internetové stránky Ministerstva vnitra ČR
- internetové stránky Úřadu práce ČR
- internetové stránky České národní banky
- internetové stránky Notářské komory ČR